

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของประชาชนในเขตการเลือกตั้งที่ศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของประชาชนที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งที่จะศึกษาทั้ง 3 เขต คือเขตการเลือกตั้งที่ 2 เขตการเลือกตั้งที่ 10 และเขตการเลือกตั้งที่ 11 อันเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนนำไปสู่การวิเคราะห์ โดยศึกษาความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมรวมทั้งบรรยากาศการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งทั้ง 3 เขตและผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง ตลอดจนผลการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ของประชาชนในเขตเลือกตั้งดังกล่าว และสรุปในตอนท้าย

กรุงเทพมหานคร เป็นมหานครที่เป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ได้ทัน กรุงเทพมหานครจึงเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยปัญหาในหลาย ๆ เรื่อง ตั้งแต่จำนวนประชากรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในกรุงเทพมหานครโดยไม่นับรวมจำนวนประชากรแฝง จากการสำรวจเมื่อปี 2538 พบว่ากรุงเทพมหานครมีประชากร 5,584,226 คน อาศัยอยู่บนเนื้อที่ 1,568.7 ตารางกิโลเมตร¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ข้อมูลได้จาก ฝ่ายเลือกตั้งกองปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (เอกสารอัดสำเนา), หน้า 6.

เมื่อพิจารณาจากขนาดของพื้นที่และความหนาแน่นของจำนวนประชากรในแต่ละเขตการปกครอง สามารถแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานคร ออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ กล่าวคือ เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในและเขตกรุงเทพมหานคร รอบนอก สำหรับเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนในส่วนใหญ่เป็นเขตชุมชนเก่า มีสภาพเป็นเขตเมืองเขตย่านธุรกิจการค้า และมีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นมาก อยู่ระหว่าง 1 หมื่นถึง 5 หมื่นคนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่เขตพระนคร เขตป้อมปราบฯ เขตสัมพันธวงศ์เขตดุสิต เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตห้วยขวาง เขตยานนาวา เขตคลองสานเขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ และเขตธนบุรี ส่วนใหญ่เนื้อที่ของเขตมีน้อยกว่า 10 ตาราง กิโลเมตร ยกเว้นเขตพญาไท เขตดุสิต เขตบางกอกน้อย และเขตยานนาวา ที่มีเนื้อที่ประมาณ 21, 22, 23 และ 36 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ จาก 13 เขตกรุงเทพมหานครส่วนใน มี 4 เขตที่อยู่ในฝั่งธนบุรี ที่เหลืออยู่ฝั่งพระนคร มีลักษณะที่แตกต่างกันอยู่บางประการคือ เขตฝั่งธนบุรีเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่อยู่อาศัยแบบบ้านสวนเป็นเขตที่อยู่อาศัยที่สัมพันธ์กับการขยายตัวของการมีถนนทางฝั่งนี้ แต่สภาพแบบบ้านสวนและบ้านริมน้ำยังคงมีอยู่ ทางฝั่งพระนครเป็นเขตศูนย์กลางทางธุรกิจการค้า เป็นเขตที่ตั้งของหน่วยงานกลางของราชการและรัฐบาล และเป็นเขตที่มีการอยู่อาศัยหนาแน่นมาก แต่ก็มีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างที่อยู่อาศัยแบบสลัม หรือชุมชนแออัดซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยและอพยพมาจากต่างจังหวัด กับพวกที่มีระดับรายได้ปานกลางและพวกที่มีรายได้มาก

เขตกรุงเทพมหานครรอบนอก เป็นเขตที่อยู่อาศัยรุ่นใหม่ซึ่งเกิดจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เขตนี้มีขนาดของพื้นที่ใหญ่กว่าเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใน และมีอัตราความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อยกว่ามาก ในส่วนของพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับเขตกรุงเทพมหานครส่วนใน มีการอาศัยอยู่หนาแน่นกว่าส่วนของพื้นที่ที่อยู่ไกลออกไป ได้แก่ เขตพระโขนง เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตภาษีเจริญเขตบางขุนเทียน เขตคลองสาน เขตราชบุรีบูรณะ และเขตหนองแขม ทั้งหมดมีขนาดพื้นที่มากกว่า 40 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป เขตที่มีพื้นที่น้อยที่สุดได้แก่เขตราชบุรีบูรณะ 42 ตารางกิโลเมตร เขตที่มีพื้นที่มากที่สุดได้แก่เขตหนองจอก 236 ตารางกิโลเมตร เขตทางฝั่งพระนครทั้งหมดมีขนาดของพื้นที่มากกว่า 120 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป ส่วนทางฝั่งธนบุรีมีขนาดพื้นที่น้อยกว่า 80 ตารางกิโลเมตรลงมา ยกเว้นเขตบางขุนเทียน มี 181 ตารางกิโลเมตร มีอัตราความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ต่ำกว่า 4,000 คนลงมา และมีอัตราความหนาแน่นน้อยมากประมาณ 2-3 ร้อยคน ในเขตหนองจอก เขตมีนบุรี และเขตลาดกระบัง จึงมีผลทำให้การขยายตัวทางฝั่งพระนครมากกว่าฝั่งธนในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอกเปลี่ยนแปลงจากสภาพบ้านชนบท พื้นที่ทุ่งนาที่มีการชลประทานที่ดี มาเป็นเขตหมู่บ้านจัดสรร เช่นในเขตบางกะปิ เขตบางเขน และเขตพระโขนง ส่วนอีก 3 เขตที่เหลือยังคงมีลักษณะชนบทที่สูงมาก แต่ก็เริ่มมีการสร้างที่อยู่อาศัยมากขึ้น สำหรับฝั่งธนบุรียังคงมีลักษณะเป็นบ้านสวนใน

จำนวนที่สูงมาก แต่ขณะเดียวกันก็มีการเพิ่มขึ้นผสมผสานของที่อยู่อาศัยแบบบ้านจัดสรร และโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะบนแนวถนนเพชรเกษม ซึ่งตัดผ่านเขตภาษีเจริญและเขตหนองแขม ถนนสายชนบุรี-ปากท่อ ผ่านเขตบางขุนเทียน ปัจจุบันมีถนนสายใหม่ตัดผ่านเขตดลิ่งชันไปทางพุทธมณฑลและจังหวัดด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถนนสายนี้ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของเขตดลิ่งชันอย่างรวดเร็วในอนาคตอันใกล้ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพื้นที่ในเขตการเลือกตั้งที่ 2 เขตการเลือกตั้งที่ 10 และเขตการเลือกตั้งที่ 11

เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีศูนย์กลางในทุกๆ ด้านรวมทั้งด้านการเมือง ตลอดระยะเวลา 50 กว่าปีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยกรุงเทพมหานคร เป็นจุดยุทธศาสตร์ของการยึดอำนาจการปกครอง "ยึดกรุงเทพมหานครได้ก็เท่ากับยึดประเทศได้" เห็นได้จากในช่วงที่ผ่านมา เมื่อมีการยึดอำนาจในแต่ละครั้งจะเห็นกองทหารรถถังทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร การยึดอำนาจที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเหล่านี้ไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลวแต่สิ่งหนึ่งก็คือคูเหมือนชาวกรุงเทพมหานคร จะเคยชินต่อการพบเห็นเสียแล้ว

ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อชาวชนบทหรือชาวจังหวัดต่าง ๆ เช่น ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ ตลอดจนถึงปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการร้องเรียนและการรวมกลุ่มประท้วงที่จังหวัดของตนเอง คุณจะได้รับความสนใจและการแก้ปัญหาที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่การยกขบวนประท้วงมาสู่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่หน้าทำเนียบรัฐบาลนั้น เป็นประสบการณ์ที่คนไทยได้เรียนรู้ว่าปัญหาของพวกเขาได้รับการเสนอข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นที่สนใจของเพื่อนร่วมชาติ ทางรัฐบาลก็ต้องปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อปัญหาของพวกเขาอย่างแน่นอน ในแต่ละปีปัญหาของชาวเกษตรกรเรื่องราคาราคาพืชผล เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น ขบวนประท้วงเป็นที่คาดได้ว่าต้องเกิดขึ้นและมุ่งหน้าสู่ทำเนียบรัฐบาล ดังนั้นวิธีการที่ทางรัฐบาลใช้คือ ให้ทางจังหวัดพยายามยับยั้งขบวนประท้วงเพื่อไม่ให้เข้าสู่กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งเป็นการป้องกันในเรื่องของภาพพจน์และเสถียรภาพของรัฐบาล

ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานครเป็นสนามการเลือกตั้งที่ใหญ่และเป็นจุดศูนย์กลางของการเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่การรับรู้ของประชาชนทั่วประเทศ กรุงเทพมหานครนั้นสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของชาติ แต่สนามการเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร ก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากส่วนอื่นๆ ของประเทศ

²ชาติชาย เอ็นบำรุง, บันทึกการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2530) หน้า 6-7.

ลักษณะการมาใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มไปในการเลือกเป็นพรรคมากกว่าเลือกเป็นตัวบุคคล ปัจจัยประการหนึ่งเนื่องจากความกว้างใหญ่ของพื้นที่จำนวนประชากรที่มาก และลักษณะการปกครองที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ของประชากรแตกต่างจากความสัมพันธ์แบบชนบท บุคคลที่เด่นและมีชื่อเสียงในระดับกว้าง สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของชาวกรุงเทพมหานคร โดยแต่ละเขตการเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะได้รับเลือกตั้งสูง ประเด็นในเรื่องถิ่นกำเนิดหรือต้องเป็นคนกรุงเทพมหานคร นั้นไม่ใช่ประเด็นสำคัญสำหรับสนามเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร ได้ชื่อว่ามีจำนวนผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งน้อยที่สุดของประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมาวิพากษ์วิจารณ์กันว่าในขณะที่กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองของคนที่มีการศึกษา มีความรู้ ใกล้ชิดกับข่าวสารการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของบ้านเมือง แต่ชาวกรุงเทพมหานคร ละเลยการมาใช้สิทธิ ซึ่งเป็นการแสดงออกในวิถีทางของประชาธิปไตย ตรงกันข้ามกับชาวชนบทหรือจังหวัดอื่นๆ ที่จำนวนผู้มีการศึกษามีความรู้อยู่ในระดับต่ำมาก แต่ก็มาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนที่สูงกว่ามาก หากกล่าวสรุปว่าชาวกรุงเทพมหานคร สนใจการเลือกตั้งและประชาธิปไตยน้อยกว่าชาวต่างจังหวัดนั้น ย่อมเป็นการสรุปที่ละเลยปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอก้าวถึงสภาพทั่วไปของประชาชนในเขตการเลือกตั้งที่จะศึกษาในครั้งนี่คือเขตการเลือกตั้งที่ 2 เขตการเลือกตั้งที่ 10 และเขตการเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

เขตการเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

เขตการเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย เขตพระนคร เขตป้อมปราบ เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน และเขตบางรัก เขตเลือกตั้งที่ 2 นี้เป็นเขตการเลือกตั้งที่ประกอบไปด้วยเขตชุมชนเก่า มีสภาพเป็นเขตเมืองและเขตย่านการค้าธุรกิจ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นมากคืออยู่ระหว่าง 1 หมื่นถึง 5 หมื่นคนต่อตารางกิโลเมตร ชุมชนบางชุมชนในเขตการเลือกตั้งที่ 2 จะมีคุณลักษณะแตกต่างจากเขตการเลือกตั้งที่ 10 และเขตเลือกตั้งที่ 11 คือเป็นชุมชนชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ สภาพทางภูมิศาสตร์และคุณลักษณะประชากรมีความคล้ายคลึงกันมากจึงเสนอข้อมูลเฉพาะเขตสัมพันธวงศ์และเขตปทุมวัน เพียง 2 เขต แต่จะวิเคราะห์ลักษณะเด่นของประชากรในเขตการเลือกตั้งที่ 2

เขตสัมพันธวงศ์

เขตสัมพันธวงศ์ ที่ว่าการเขตสร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2457 ตั้งอยู่ที่ถนนทรงวาดกับถนนปทุมคงคา ตำบลศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งอยู่ในเขตของวัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) จึงสันนิษฐานได้ว่าอำเภอสัมพันธวงศ์คงตั้งชื่อตามวัดที่ตั้งอยู่นั่นเอง โดยจัดการปกครองออกเป็น 14 ตำบล ครั้นประมาณปีพุทธศักราช 2476 ที่ว่าการอำเภอได้ย้ายจากสามแยก ถนนทางวาดกับถนนปทุมคงคาไปตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ในบริเวณป้อมปึงจันิก ตำบลตลาดน้อย คงใช้ชื่อ

ว่าอำเภอสามพันขวงศ์ตามเดิม ประมาณปีพุทธศักราช 2469 อำเภอสามแยก ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตึกแถวสี่แยกถนนทรงวาดกับถนนเยาวราช ยุบโอนเขตท้องที่การปกครอง รวม 6 ตำบล ขึ้นไปอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสามพันขวงศ์ และในปีพุทธศักราช 2476 อำเภอจักรวรรดิ ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ข้างสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ ได้ยุบและโอนเขตท้องที่การปกครอง รวม 18 ตำบล ไปขึ้นอยู่ในการปกครองของอำเภอสามพันขวงศ์อีกอำเภอหนึ่ง ดังนั้น เขตท้องที่อำเภอสามพันขวงศ์ได้รวมเอาเขตท้องที่อำเภอสามแยกและอำเภอจักรวรรดิเข้าด้วยกัน โดยแบ่งการปกครองเสียใหม่เป็น 3ตำบล คือ ตำบลตลาดน้อย ตำบลสามพันขวงศ์ และตำบลจักรวรรดิ

อำเภอสามพันขวงศ์ได้เปลี่ยนฐานะเป็นเขตสามพันขวงศ์ ซึ่งเป็นเขตหนึ่งในจำนวน 24 เขต ของกรุงเทพมหานคร ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ ธันวาคม 2515 แบ่งเขตการปกครองเป็น 3 แขวง คือ แขวงสามพันขวงศ์ แขวงจักรวรรดิ และแขวงตลาดน้อย มีที่ทำการเขตในอดีตเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ได้เกิดเพลิงไหม้เมื่อ 1 ธันวาคม 2516 จึงได้สร้างที่ทำการเขตใหม่เป็นตึก 5 ชั้น ตั้งอยู่เลขที่ 37 ถนนโยธา แขวงตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันคือสำนักงานเขตสามพันขวงศ์ หนึ่งในจำนวนสำนักงานเขตทั้งหมด 36 สำนักงานเขตตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538³

สภาพพื้นที่และภูมิประเทศ

เขตสามพันขวงศ์มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1.43 ตารางกิโลเมตร นับเป็นเขตกลุ่มชั้นในขนาดเล็กที่มีพื้นที่น้อยที่สุดของกรุงเทพมหานคร เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือ มีอาณาเขตติดต่อ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	จากถนนเจริญกรุงและจากสะพานเจริญสวัสดิ์ถึงสะพานดำรงสถิตย์
ทิศใต้	จดแม่น้ำเจ้าพระยาจากปากคลองผดุงกรุงเกษมถึงปากคลองโอง่าง
ทิศตะวันออก	จดคลองผดุงกรุงเกษมจากสะพานเจริญสวัสดิ์ถึงปากคลองผดุงกรุงเกษม ออกแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	จดคลองโอง่างจากสะพานดำรงสถิตย์ถึงปากคลองโอง่าง ออกแม่น้ำเจ้าพระยา

³งานปกครอง สำนักงานเขตสามพันขวงศ์, สำนักงานเขตสามพันขวงศ์, (เอกสารอัดสำเนา) 2535, หน้า 1-3.

จำนวนประชากร (ปี พ.ศ. 2535)

มีประชากรทั้งสิ้น	45,050 คน
แบ่งเป็นชาย	23,261 คน
แบ่งเป็นหญิง	21,789 คน

ด้านการปกครอง

เขตสัมพันธวงศ์ แบ่งการปกครองออกเป็น 3 แขวง

1. แขวงจักรวรรดิ
2. แขวงสัมพันธวงศ์
3. แขวงตลาดน้อย

ลักษณะชุมชนแออัดในเขตสัมพันธวงศ์

เขตสัมพันธวงศ์เป็นชุมชนที่เก่าแก่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1.43 ตารางกิโลเมตร นับเป็นเขตชั้นในที่มีพื้นที่น้อยที่สุดของกรุงเทพมหานคร แต่จำนวนประชากรหนาแน่นสูง เนื่องจากเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญ ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อาคารบ้านเรือนมีทั้งที่เป็นตึกและอาคารไม้เก่าแก่ ซึ่งเคยเป็นที่อยู่ของคหบดีในสมัยก่อน และยังปรากฏร่องรอยว่าเป็นอาคารที่ทำการธุรกิจที่ทันสมัยในยุคหนึ่ง มาในสมัยปัจจุบันเขตสัมพันธวงศ์ก็ยังคงเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญอาคารที่ทันสมัยเกิดขึ้นมาแทนมากมาย แต่ก็มีอาคารเก่าแก่ที่ยังหลงเหลืออยู่บ้าง สภาพอาคารดังกล่าวบางแห่งมีการอนุรักษ์ให้คงสภาพเดิมไว้ บางแห่งได้ถูกเปลี่ยนแปลงจนไม่เหลือสภาพเดิมจากสภาพที่โอ้อ่างกลายเป็นอาคารที่ทรุดโทรม ประกอบกับราคาที่ดินมีราคาแพง ทำให้กลุ่มชนบางกลุ่มที่อยู่รวมกันโดยประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองในแต่ละวัน เช่น ผู้ใช้แรงงานหรือรับจ้าง แทรกอยู่ในย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญนี้ด้วย โดยอาศัยอยู่ในสภาพห้องแถวเก่า ๆ หรือตึกเก่า ๆ รวมกันอยู่หลาย ๆ ครอบครัว จนเกิดสภาพความแออัด ทรุดโทรมของชุมชนตามมา

ชุมชนในเขตสัมพันธวงศ์เป็นชุมชนที่มีการรวมตัวกันอยู่ 2 รูปแบบคือ รูปแบบในแนวราบ คือชุมชนแออัดที่พบเห็นมีสภาพทั่วไปที่แออัดยัดเยียด ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้แก่ชุมชนพาดสาย ชุมชนตรอกโพธิ์ อีกรูปแบบหนึ่งคือรูปแบบในแนวตั้ง คือชุมชนที่อยู่รวมกันในอาคารตึก หรืออาคารไม้เก่าแก่ ตั้งแต่ 4-5 ชั้นขึ้นไป อาศัยกันอยู่อย่างแออัดขาดสุขลักษณะที่ดี โดยเรียกชุมชนที่อยู่อาศัยกันในสภาพเช่นนี้ว่า ชุมชนลอยฟ้า ได้แก่ ชุมชนกรมภูเรศ และชุมชนมิตรชัยภูมิ ชุมชนทั้งหมดที่สำรวจได้ในปัจจุบันมีอยู่ 8 ชุมชน อันได้แก่ ชุมชนพาดสาย, ชุมชนมิตรชัยภูมิ, ชุมชนตรอกโพธิ์, ชุมชนกรมภูเรศ, ชุมชนผู้ค้าอะไหล่เก่า, ชุมชนโปลิศสภา, ชุมชนสะพานหัน, และ ชุมชนตลาดน้อย (กำลังจัดตั้ง)

ข้อมูลชุมชนในเขตสัมพันธวงศ์

ชุมชนพาดสาย ที่ตั้งบริเวณตรอกข้าวสาร ถนนพาดสาย แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ เดิมเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของคหบดีหลายหลัง ลักษณะบริเวณบ้านกว้างขวางโอ่โถง ตัวบ้านชั้นล่างก่อด้วยอิฐ ชั้นบนเรือนไม้สัก ต่อมากิจการค้าขายในย่านดังกล่าวเจริญมากขึ้น ทำให้เกิดความแออัดจอบรรดาคหบดีเหล่านั้นจึงได้ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่อื่น และปล่อยให้บรรดาญาติพี่น้องอาศัยกันอยู่ต่อไป ต่อจากนั้นมา ญาติเหล่านั้นก็ได้พากันแยกย้ายไปตั้งรกรากยังถิ่นอื่นและได้เริ่มมีบุคคลอื่นเข้ามาอาศัยอยู่แทนจากสภาพบ้านที่ได้อยู่อาศัยจึงได้กลายเป็นบ้านเช่าปัจจุบันมีอยู่อาศัยอยู่ประมาณ 180 คน จำนวน 43 ครอบครัว อาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง

ชุมชนตรอกโพธิ์ ที่ตั้งถนนทรงสวัสดิ์ แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ เป็นชุมชนเก่าแก่พอสมควรอยู่กันอย่างแออัด ภายในตัวอาคารแต่ละห้องค่อนข้างคับแคบและคับแคบ บางห้องใช้เป็นที่อยู่อาศัยและขายสินค้าด้วย มีผู้อยู่อาศัยประมาณ 272 คน จำนวน 57 ครอบครัว ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือประกอบอาชีพส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 35,000-50,000 บาท/ต่อปี

ชุมชนมิตรชัยภูมิ ชุมชนมิตรชัยภูมิเป็นอาคารตึกเก่าแก่ อายุประมาณ 70-80 ปี ทางเข้าชุมชนอยู่ในตรอกชัยภูมิ ถนนทรงวาด ลึกเข้าไปประมาณ 200-300 เมตร ตรงข้ามชุมชนเป็นสมาคมสถาปนิกสงเคราะห์มิตรชัยภูมิ รวมทั้งเป็นหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ตัวชุมชนเป็นอาคารสูง 4 ชั้น มีลักษณะทรวดโถมค่อนข้างสปรกและคับแคบ เพราะไม่มีการบำรุงรักษา ในชุมชนมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 70-80 ครอบครัว จำนวนประชากร 226 คน ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เพราะอยู่ใกล้แหล่งแรงงาน

ชุมชนกรมภูเรศ ชุมชนกรมภูเรศอยู่ในตลาดกรมภูเรศ ถนนเจริญกรุง แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ ลักษณะเป็นอาคารสูง 7 ชั้น สร้างโดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ภายในอาคารแบ่งออกเป็น 270 ห้อง ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนกรมภูเรศมีทั้งสิ้น 664 คน

ชุมชนผู้ค้าอะไหล่เก่า เป็นอาคารตึกแถวขนาด 2-3 ชั้น ตั้งเรียงรายไปตามริมถนนและซอยต่าง ๆ บริเวณแขวงตลาดน้อย ถนนพานิช 2 ถนนเจริญพานิช ถนนอุภัยราชบำรุง อาคารตึกแถวมีลักษณะเก่าเนื่องจากปลูกสร้างมาเป็นเวลานาน นอกจากจะใช้เป็นสถานที่ประกอบการค้าอะไหล่เก่าด้วยแล้ว ยังใช้เป็นที่พักอาศัยด้วย มีประชากรพักอาศัยอยู่เป็นจำนวน 137 ครอบครัว มีทั้งสิ้น 213 คน

ชุมชนโปลิสสภา ตั้งอยู่ที่แขวงตลาดน้อย ทิศเหนือติดถนนข้าวหลาม ทิศตะวันออกติดคลองผดุงกรุงเกษม ทิศใต้ติดตรอกโชฎีก, เป็นชุมชนตึกแถว อายุประมาณ 35 ปี โดยตึกแถว

บางส่วนตั้งอยู่บนที่สวนตัว บางส่วนเช่า และใช้ตึกแถวเป็นที่ประกอบการค้าและเพื่อพักอาศัย มีผู้อาศัยประมาณ 825 คน จำนวน 200 ครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายเกี่ยวกับเหล็กเส้น รายได้เฉลี่ยและครอบครัวประมาณ 60,000-120,000 บาท/ต่อปี

ชุมชนสะพานหิน ตั้งอยู่ที่ตรอกสะพานหัก แขวงจักรวรรดิ เป็นชุมชนบ้านเช่า อายุประมาณ 50ปี เจ้าของที่เป็นคนหบทีทางภาคเหนือ (เจ้ากอแก้ว ปะกายกาวิล ณ เชียงใหม่) มีผู้อาศัยประมาณ 233 คน จำนวน 58 ครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายเกี่ยวกับเสื้อผ้าและเครื่องประดับ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 60,000-120,000 บาท/ต่อปี

เขตปทุมวัน

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

พื้นที่ทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ มีพื้นที่ประมาณ 8,369 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,200 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับท้องที่อื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับท้องที่เขตราชเทวี มีคลองแสนแสบเป็นแนวเขต
ทิศใต้	ติดต่อกับท้องที่เขตบางรักและเขตสาทร มีถนนพระราม 4 เป็นแนวเขต
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับท้องที่เขตคลองเตย มีทางรถไฟชองนนทบุรีเป็นแนวเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับท้องที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย มีคลองผดุงกรุงเกษมเป็นแนวเขต

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ประชาชนกว่า 80% ประกอบอาชีพการค้า การธนาคารและการพาณิชย์และอื่นๆ เป็นต้น

ลักษณะทางสังคม

เป็นสังคมเขตเมือง เป็นแหล่ง "อพยพใหม่" ของนักธุรกิจที่มุ่งหน้ามาเพื่อประกอบการค้าและธุรกิจ จึงเป็นสังคมที่จะเห็นความแตกต่างทางด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของคนในทุกรูปแบบ

การปกครอง

พื้นที่การปกครองแบ่งออกเป็น 4 แขวง ดังนี้

1. แขวงรองเมือง
2. แขวงวังใหม่
3. แขวงลุมพินี
4. แขวงปทุมวัน

ประชากร (สำรวจเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2538)

ประชากรทั้งสิ้น	131,314 คน	ชาย 67,825 คน	หญิง 63,489 คน
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	49,925 คน	ชาย 23,100 คน	หญิง 26,852 คน
จำนวนหน่วยเลือกตั้ง	66 หน่วย		
จำนวนครอบครัว	35,902 ครอบครัว		
จำนวนบ้าน	23,402 หลัง		

ศาสนา

- วัดในบวรพุทธศาสนา จำนวน 6 วัด ดังนี้

วัดปทุมวนาราม(อารามหลวงที่ประดิษฐานสถูปพระศรีวิจิตรสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อดุลยเดชวิกรม บรมราชชนก)

1. วัดสระบัว
2. วัดบรมนิวาส
3. วัดชัยมงคล
4. วัดขำนิหัตถการ
5. วัดดวงแข

- วัดทางศาสนาอื่น

1. โบสถ์มหาใต้
2. มัสยิดทางศาสนาอิสลาม

การศึกษา

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 9 โรงเรียน

1. โรงเรียนวัดปทุมวนาราม
2. โรงเรียนวัดสระบัว
3. โรงเรียนวัดบรมนิวาส
4. โรงเรียนวัดชัยมงคล
5. โรงเรียนวัดดวงแข
6. โรงเรียนปทุมวัน
7. โรงเรียนสวนหลวง
8. โรงเรียนปลุกจิต
9. โรงเรียนสวนลุมพินี

สถานศึกษาของรัฐบาลมี 6 แห่ง

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน
3. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตอู่เทนมถวาย
4. วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน
5. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
6. โรงเรียนเตรียมทหาร

ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เขตปทุมวัน มี 9 ชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนหลังวัดปทุมวนาราม
2. ชุมชนซอยพระเจน
3. ชุมชนบ้านครัวใต้
4. ชุมชนตรอกสลักหิน
5. ชุมชนซอยโปโล
6. ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่
7. ชุมชนซอยร่วมฤดี
8. ชุมชนวัดบรมนิวาส
9. ชุมชนชาวซูชิพ

โครงสร้างของครอบครัว

ชุมชนชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเขต 2 ส่วนใหญ่ มีเชื้อสายจีนมาแต่ดั้งเดิม เป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่และเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งพบมากในครอบครัวของชาวจีนในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่⁴ แต่ในปัจจุบันนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีแนวโน้มเป็นครอบครัวเดี่ยว ลักษณะการคลุมถุงชนจะหายไปชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีอิสระในการเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง ค่านิยมในเรื่องการให้ความสำคัญกับบุตรนั้น ชาวจีนจะนิยมให้ความสำคัญกับบุตรชายมากกว่าบุตรสาว⁵ ส่วนความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ชาวจีนยังคงยึดถือและให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมทางศาสนา มาก เช่น การไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าสภาพการณ์และสภาพสังคม บางครอบครัวที่ระบบอาวุโสสำคัญอยู่ รูปแบบพิธีกรรมจะยังคงดำรงอยู่ในลักษณะเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นสำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน ปัจจุบันจะไม่ทราบความลึกซึ้ง และความเข้าใจในพิธีกรรมนั้น ในส่วนของพิธีกรรมที่บิดามารดาไม่ปฏิบัติ บุตรหลานก็จะไม่ปฏิบัติตามหรือบางครั้งไม่ทราบว่าพิธีกรรมดังกล่าว เช่น เทศกาลขนมจ้างหรือเทศกาลตวนอู่ เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ เป็นต้น ลักษณะพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากปฏิบัติที่เคร่งครัด เป็นปฏิบัติตามความสะดวก ซึ่งความเชื่อดังกล่าวจะค่อย ๆ ลดลงเนื่องจากการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴Olga Land, Chinese Family and Society (New Haven : Yale University Press, 1946), pp.14-17.

⁵สุมิตร ปิติพัฒน์, "การเปลี่ยนแปลงครอบครัวจีนในประเทศไทย," วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (2525), หน้า 126.

แบบแผนทางเครือญาติและการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน

เครือญาติที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อครอบครัวจะได้แก่ เครือญาติทางฝ่ายบิด (patrilineal) ในขณะที่เครือญาติทางฝ่ายมารดาไม่ค่อยได้เข้ามามีบทบาทในครอบครัวมากนัก ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไปตามหลักการนับถือเครือญาติของชาวจีน⁶ ยิ่งกว่านั้นครอบครัวชาวจีนจะพยายามร่วมมือกันในระหว่างเครือญาติเพื่อครอบครัวจะได้มีชื่อเสียง⁷ และเพิ่มความสามัคคีในครอบครัว อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่ได้รับการยกเว้นเมื่อฝ่ายหญิงเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง การปฏิบัติต่อญาติของฝ่ายหญิงจะได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับญาติของฝ่ายชาย ยิ่งกว่านั้นมีแนวโน้มที่จะโยนโยทางธุรกิจการค้าระหว่างสองตระกูล เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือขยายอิทธิพลทางการค้าร่วมกัน

ชาวไทยเชื้อสายจีนบางกลุ่มโดยเฉพาะรุ่นเก่า ๆ มักมีความเชื่อใจเชื่อถือในพวกเดียวกัน ยังยึดติดกับกลุ่มอย่างแน่นแฟ้นจึงได้เกิดเป็นสมาคมจีนต่าง ๆ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือกัน แต่บทบาทของสมาคมจีนในปัจจุบันมิได้เด่นชัดมากนักโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนแต่ละคนมีหน้าที่ต้องทำเพื่อการดำรงชีพ จึงทำให้การรวมตัวกระทำได้มากขึ้น การเชื่อมคตินิยมในการร่วมตระกูลหรือร่วมภูมิลำเนาในการจัดตั้งเป็นสมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคมแซ่ สมาคมภาษาพูด สมาคมเพื่อการกุศล เป็นต้น ทำให้สมาคมเหล่านี้ขาดผู้สืบทอดดำเนินการและอาจจะเสื่อมคลายไปในที่สุด

การกล่าวถึงวิถีประชาของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตสัมพันธวงศ์โดยสังเขป จะเห็นได้ว่าชาวไทยเชื้อสายจีนได้รับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมไทย จนมีลักษณะการดำรงชีวิตและวิถีประชาคล้ายชาวไทยสูงขึ้น โดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นลูกหลานที่เกิดในเมืองไทย และใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ลัทธิศาสนา และระบบความเชื่อผนวกกับแบบแผนทางเครือญาติและโครงสร้างของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของชาวไทยเชื้อสายจีนขึ้น และสะท้อนถึงแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของชุมชนอันส่งผลต่อความคาดหวังในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนในเขตนี้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร

⁶ สมบูรณ์ สุขสำราญ, ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน (งานวิจัยเสนอต่อฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 77.

⁷ สุพัตตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรม : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 99.

การเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร สำหรับเขตเลือกตั้งที่ 2 นี้ การแบ่งพื้นที่ใน ปี พ.ศ. 2529 เขตเลือกตั้งที่ 2 จะประกอบด้วยเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตพระนคร และเขตสัมพันธวงศ์ แต่ในปี พ.ศ. 2538 เขต 2 นั้นประกอบไปด้วย เขตป้อมปราบสัมพันธวงศ์ บางรัก ปทุมวัน พระนคร เขตเลือกตั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2526, 2529 เป็นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคกิจสังคมที่จะต้องแข่งขันกัน ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งในเขต 2 คือ พล.อ.อ.สิทธิ เศวตศิลา พรรคกิจสังคม นายมารุต บุนนาค พรรคประชาธิปัตย์ และนายสุเทพ วงศ์กำแหง พรรคพลังธรรม ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งในเขต 2 นี้ สังกัดพรรคพลังธรรมทั้ง 3 คน คือพลตรีจำลอง ศรีเมือง นายสุเทพ อัดถากร นายเรืองวิทย์ คุชฎีสุรพจน์ ต่อมาการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พรรคพลังธรรม 2 คน พรรคประชาธิปัตย์ 1 คน ได้รับเลือกตั้ง คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นายสุเทพ อัดถากร นายมารุต บุนนาค^๑ การเลือกเมื่อเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งคือพรรคพลังธรรม 2 คน และพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง คือ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายศุภชัย พานิชภักดิ์ และนางสาวอรทัย กาญจนชูศักดิ์ (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 3.1)

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมเลือกตั้งของคนไทย : ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522 (งานวิจัยเสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525), หน้า 264. และสุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 105

^๒มนุชญ์ วัฒนโกเมร, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบันและพรรคการเมืองกับการเลือกตั้ง ปี 2531 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายการศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2531), หน้า 423

ตารางที่ 3.1 ผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

เขตเลือกตั้ง ที่	ลำดับ ที่	ชื่อผู้สมัคร	สังกัดพรรค	เครื่องหมาย ประจำตัว	ได้คะแนน
2	1	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	พลังธรรม	4	66,831
	2	นายศุภชัย พานิชภักดิ์	ประชาธิปัตย์	3	48,796
	3	นางสาวอรทัย กาญจนชูศักดิ์	พลังธรรม	5	45,542
	4	นายมารุต บุณนาค	ประชาธิปัตย์	1	45,451
	5	นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ	พลังธรรม	6	37,738
	6	นายองอาจ คล้ามไพบูลย์	ประชาธิปัตย์	2	30,771
	7	หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร	นำไทย	16	14,875
	8	นางกนลา ชันทรปราบ	ประชากรไทย	7	13,177
	9	นายอภิชัย ตังค์คณินาถ	ประชากรไทย	8	10,651
	10	นายสุเทพ วงศ์กำแหง	ประชากรไทย	9	10,405
	11	นางแอนนาเบล งามณี ขจรบุญ	นำไทย	17	2,734
	12	นายมนู มณีวัฒนา	นำไทย	18	2,481
	13	พลตำรวจตรี อนุชา ทับสุวรรณ	ชาติพัฒนา	13	698
	14	นายณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ	ชาติพัฒนา	14	414
	15	นายฉัตรเฉลิม ทับสุวรรณ	ชาติพัฒนา	15	403
	16	นางจิตรสุมลย์ อมาตยกุล	ความหวังใหม่	12	267
	17	นายมนตรี ดิลกวิภาคสกุล	ความหวังใหม่	10	265
	18	นางสุนันท์ บุณณะหิตานนท์	ความหวังใหม่	11	187
	19	นายสมศักดิ์ ช่วยสกุล	ดำรงไทย	19	69
	20	นางสาวยุคล ทองประศรี	ดำรงไทย	20	44
	21	นางกรรณิการ์ บำเพ็ญผล	ดำรงไทย	21	23

ที่มา : กองการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร, ประกาศกรุงเทพมหานครเรื่องผลการเลือกตั้ง
(เอกสารทางราชการ) หน้า 1-2.

เขตการเลือกตั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร

ประกอบด้วยเขตบางกอกน้อย เขตบางพลัดและเขตคลองสาน

เขตบางกอกน้อย

ประวัติความเป็นมา

พ.ศ. 2458 ในรัชกาลสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแบ่งเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นจังหวัดพระนครส่วนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเป็นจังหวัดธนบุรี รวมทั้งแบ่งรอบนอกออกเป็นจังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดพระประแดง และจังหวัดมีนบุรี เมืองธนบุรีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ตามประกาศ ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2458

การใช้ชื่อว่า "บางกอกน้อย" เป็นการเรียกตามลำน้ำเก่าซึ่งมีสภาพเป็นคลองว่าคลองบางกอกน้อย กับคลองบางกอกใหญ่ ตามประกาศของกรมนครบาล อำเภอบางกอกน้อย ได้รับแต่งตั้งเป็นอำเภอตั้งแต่ พ.ศ. 2458 โดยมีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อย เพราะการคมนาคมสะดวกอำเภอบางกอกน้อยได้เปลี่ยนแปลงเป็นเขตบางกอกน้อย ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 เช่นเดียวกับเขตต่าง ๆ

ต่อมาเขตบางกอกน้อยมีประชาชนเพิ่มมากขึ้น การบริการประชาชนทำได้ไม่สะดวกรวดเร็ว กรุงเทพมหานครจึงได้แบ่งเขตบางกอกน้อยเป็น 2 เขต คือเขตบางกอกน้อยและเขตบางพลัด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2532เขตบางกอกน้อยมีพื้นที่รวม 11.944 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 5 แขวงคือ แขวงศิริราช แขวงบ้านช่างหล่อ แขวงบางขุนนนท์ แขวงบางขุนศรี และแขวงอรุณอมรินทร์¹⁰

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰สำนักงานเขตบางกอกน้อย ข้อมูลเขตบางกอกน้อย (เอกสารทางราชการ) 2538, หน้า

เขตบางพลัด

"บางพลัด" เดิมมีฐานะเป็นเพียงตำบลหรือแขวงหนึ่ง อยู่ในพื้นที่เขตการปกครองของอำเภอบางกอกน้อย หรือสำนักงานเขตบางกอกน้อยในปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา กรุงเทพมหานครได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขต โดยตั้ง "บางพลัด" เป็นแขวง สำนักงานเขตสาขา และสำนักงานเขต โดยลำดับดังนี้¹¹

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2528 จัดตั้งที่ทำการแขวงบางพลัด โดยใช้อาคารเรียนของโรงเรียนวัดบางพลัด ซึ่งตั้งอยู่ในซอยจรัญสนิทวงศ์ 79 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางพลัดเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นที่ทำการ และเปิดให้บริการแก่ประชาชนเฉพาะ งานบางประเภทเท่านั้น

วันที่ 16 มกราคม 2532 ได้มีประกาศกรุงเทพมหานคร จัดตั้งเป็นสำนักงานเขตบางกอกน้อย สาขาบางพลัด รับผิดชอบในการบริหารการปกครองพื้นที่แขวงบางยี่ขัน บางบำหรุ แขวงบางพลัด และแขวงบางอ้อ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการเช่นเดียวกับสำนักงานเขตยกเว้นงานทะเบียนครอบครัว นิติกรรม สัสดีและสรรพากร

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2532 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตบางกอกน้อย และจัดตั้งสำนักงานเขตบางพลัด มีพื้นที่การบริหารการปกครอง รวม 4 แขวงคือ แขวงบางยี่ขัน แขวงบางบำหรุ แขวงบางพลัดและแขวงบางอ้อ มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนเต็มรูปแบบ เช่นเดียวกับสำนักงานเขตทั่วไปทุกประการ

วันที่ 12 ธันวาคม 2534 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตและพื้นที่แขวงใหม่ ระหว่างเขตบางกอกน้อย กับ เขตบางพลัด อีกครั้งหนึ่ง โดยให้บางส่วนของแขวงบางบำหรุ และบางส่วนของแขวงบางยี่ขันจากแนวสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฝั่งซ้ายมือทั้งหมด ไปขึ้นกับเขตบางกอกน้อย¹²

สถานที่ทำการของสำนักงานเขตบางพลัด ในปัจจุบันยังคงใช้อาคารเรียนของโรงเรียนวัดบางพลัด ซึ่งตั้งอยู่ในซอยจรัญสนิทวงศ์ 79 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด เป็นที่ทำการ มีเนื้อที่ 1 ไร่ 1 งาน 25 ตารางวา

¹¹ เรื่องกัน, หน้า 2.

¹² สำนักงานเขตบางพลัด, ข้อมูลเขตบางพลัด (เอกสารทางราชการ, 2537), หน้า 4.

อาณาเขตและพื้นที่

เขตบางพลัดมีพื้นที่ 11.360 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดทางรถไฟสายใต้
ทิศใต้	จรดถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าและถนนบรมราชชนนี
ทิศตะวันออก	จรดแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

พื้นที่ปกครอง

แบ่งออกเป็น 4 แขวง คือ

1. แขวงบางยี่ขัน	พื้นที่ประมาณ	2.886	ตารางกิโลเมตร
2. แขวงบางบำหรุ	พื้นที่ประมาณ	2.332	ตารางกิโลเมตร
3. แขวงบางพลัด	พื้นที่ประมาณ	3.296	ตารางกิโลเมตร
4. แขวงบางอ้อ	พื้นที่ประมาณ	2.846	ตารางกิโลเมตร

พื้นที่และลักษณะการใช้พื้นที่ตามผังเมืองกรุงเทพมหานคร

สภาพทั่วไปของพื้นที่เขตบางพลัด

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองใหญ่น้อยจำนวนมากมีสภาพดินดีเป็นดินที่เหมาะสมแก่การทำสวน โดยเฉพาะสวนผลไม้ ระดับพื้นดินปานกลางค่อนข้างสูง มีระดับการทรุดตัวของแผ่นดินน้อยไม่เกิน 5 เซนติเมตรต่อปี การคมนาคมเข้าถึงสะดวก และเข้าถึงได้หลายทาง ทั้งทางถนน แม่น้ำ ลำคลองและทางรถไฟ การใช้ประโยชน์ที่ดินมีทุกประเภทยกเว้น สวนสาธารณะ มีเพียงสนามกีฬาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นของเอกชน เช่น สนามเทนนิส สนามแบดมินตัน สระว่ายน้ำ ในแขวงบางยี่ขันบางอ้อ และบางบำหรุ นอกจากนั้นยังมีสนามกีฬาปะปนอยู่ในสถานศึกษา สถานที่ราชการและพื้นที่ว่างในวัด ทั้งนี้เนื่องจากกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นของเอกชนจึงยากต่อการที่จะนำมาทำเป็นสวนสาธารณะ ที่ดินที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่เป็นการใช้เพื่อพักอาศัย รองลงมาคือ ถนน ซอย พาณิชยกรรม ส่วนพื้นที่เกษตรกรรมเหลือน้อยมาก ในแขวงบางบำหรุอาคารพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นอาคารเดี่ยว ตึกสูง คอนโดมิเนียม และอพาร์ทเมนต์ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในพื้นที่เขต มีชุมชนแออัดจำนวนมากอยู่โดยรอบพื้นที่วัดเป็นชุมชนแออัดที่มี

สภาพชุมชนค่อนข้างดี หลายแห่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งมานานเปลี่ยนสภาพจาก ที่พักอาศัย
ชั้นดีในสมัยก่อนเสื่อมโทรมลงและขยายใหญ่จนกลายเป็นแหล่งชุมชนหนาแน่นในปัจจุบัน

การศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตบางพลัด จากข้อมูลโครงการสำรวจ
ระบบระบายน้ำ พร้อมค่าระดับกันท่อน้ำเดิม ในพื้นที่เขตบางพลัด โดยสำนักการระบาย
น้ำ ซึ่งจัดทำโดยบริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง จำกัด และบริษัทแอสติคอนคอร์ปอเรชั่น มี
สาระสำคัญซึ่งจะขอนำมาเป็นเอกสารอ้างอิงดังนี้

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2529

การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2529 เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเมืองเพิ่มขึ้นเป็น
5,080.99 ไร่ หรือร้อยละ 63.57 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการเพื่อการอยู่อาศัย
แขวงที่มีพื้นที่อยู่อาศัยเพิ่มสูงสุดได้แก่แขวงบางพลัด จะเป็นลักษณะของบ้านเดี่ยวและหมู่บ้าน
จัดสรร ซึ่งขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วตามแนวซอยที่อยู่ติดกันในเนื่องจากแขวงนี้มีพื้นที่มาก
ที่สุดและสามารถติดต่อกับฝั่งตะวันออกหรือพื้นที่ใกล้เคียงได้สะดวก ส่วนที่พักอาศัยในรูป
อาคารสูงเริ่มเกิดขึ้นในระยะนี้ในแขวงบางยี่ขันและแขวงบางบำหรุ

พื้นที่พาณิชย์กรรมมีการเพิ่มมากที่สุดที่ในแขวงบางยี่ขัน ประมาณ 194 ไร่ ทั้งนี้ เนื่องจาก
การสร้างสะพานและถนนเชื่อมระหว่างถนนเจริญสนิทวงศ์กับถนนราชดำเนินทางฝั่งตะวันออกใน
เขตพระนคร อีกแนวคือ ถนนอรุณอมรินทร์และสะพานอรุณอมรินทร์ข้ามคลองบางกอกน้อยเกิด
มีศูนย์การค้าใหญ่ คือ ศูนย์การค้าพาต้าปิ่นเกล้ากับมีอาคารพาณิชย์อยู่ตลอดสองฝั่งถนนดัง
กล่าว เป็นอาคารสูงมากกว่า 5 ชั้นขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังมีย่านการค้าสำคัญที่สี่
แยกกรุงธนในแขวงบางพลัด ทำให้แขวงบางพลัดมีพื้นที่พาณิชย์กรรมรองลงมาจากแขวงบาง
ยี่ขัน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2537

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาโครงการใน พ.ศ.2537 มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ เมือง
เพิ่มขึ้น เป็นพื้นที่จำนวน 7,894 ไร่ หรือร้อยละ 89 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่พักอาศัยมีพื้นที่
ประมาณ 5,396 ไร่ หรือร้อยละ 60 ของพื้นที่ศึกษาโครงการ พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างลดลง
เหลือประมาณ 930 ไร่ หรือร้อยละ 10 ของพื้นที่ศึกษาโครงการ

การใช้ประโยชน์ที่ดินใน พ.ศ. 2537 ยังคงมีการใช้ประโยชน์ที่ดินปะปนกันระหว่างที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และสถาบันต่างๆ มีการใช้พื้นที่ตามสองฟากถนนต่อเนื่องไปตลอด โดยพื้นที่สองฟากถนนสายหลักส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม ส่วนในถนนซอยที่แผ่ขยายลึกเข้าไปจะเป็นพื้นที่พักอาศัย จะมีพาณิชยกรรมบ้างตามทางแยกสำคัญที่อยู่ภายใน มีบ้านจัดสรรและอาคารสูงประเภท อาคารชุด อพาร์ทเมนต์ หอพัก เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา บ้านจัดสรรจะเป็นบ้านเดี่ยวและบ้านแถวขนาดที่พักอาศัยจะมีพื้นที่ขนาดเล็ก หมู่บ้านจัดสรรที่มีขนาดใหญ่จะเกิดขึ้นในแนวถนนสายบางกอกน้อยนครชัยศรี ในแขวงบางพลัด และแขวงบางบำหรุ

พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้าในเขตพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ของพื้นที่จะมีอุตสาหกรรมมากกว่าคลังสินค้า เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป โดยแทรกตัวระหว่างพื้นที่พักอาศัย แขวงที่มีพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ แขวงบางยี่ขันเป็นที่ตั้งของโรงงานสุราบางยี่ขัน รongลงมาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมในแขวงบางพลัด มีอุตสาหกรรมบริการ เช่น อู่ซ่อมรถ สำหรับพื้นที่คลังสินค้าส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมถนนสายหลักคลังสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นโกดังเก็บไม้ โรงอบไม้ ซึ่งอยู่ใกล้กับโรงเลื่อย

พื้นที่ราชการ สาธารณูปโภค ศาสนสถาน และสถานศึกษา จะกระจายตัวเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและพื้นที่โดยรอบ เป็นบริการที่รัฐให้แก่ประชาชน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

การขยายตัวของพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน แต่ละประเภทจะถูกกำหนดโดยทิศทางการขยายตัวศักยภาพ และขีดจำกัดของพื้นที่ในการรองรับการพัฒนา ทั้งในลักษณะของการพัฒนาขึ้นมาใหม่ในพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง หรือการพัฒนาขึ้นในลักษณะทดแทนพื้นที่ที่มีสภาพเสื่อมโทรมทางกายภาพและเศรษฐกิจ โดยมีเงื่อนไขในการพัฒนาที่ถูกกำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 116 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ซึ่งได้กำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยกำหนดให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอันเพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินแต่ละประเภทในแต่ละบริเวณ ทั้งนี้ได้กำหนดความหนาแน่นของประชากรในผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ดังนี้

ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	ความหนาแน่น 10 คนต่อไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	ความหนาแน่น 26 คนต่อไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	ความหนาแน่น 50 คนต่อไร่
พื้นที่พาณิชยกรรม	ความหนาแน่น 70 คนต่อไร่

การศึกษา

การศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1-6) ประชากรซึ่งเป็นเยาวชนในวัยที่ต้องเข้าศึกษาภาคบังคับมีอยู่ประมาณ 9,500 คน นั้นเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ได้เข้าศึกษาในระดับนี้ โดยเข้าศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครประมาณ 5,500คน นอกนั้นเข้าศึกษาโรงเรียนเอกชนตลอดจนโรงเรียนภาครัฐบาลนอกพื้นที่

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประชากรของเขตบางพลัด ซึ่งเป็นเยาวชนที่ได้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ประมาณร้อยละ 98

การศึกษาระดับอุดมศึกษา จากการสำรวจและติดตามโดยสังเขป อนุมานได้ว่ามีประชากรที่เป็นเยาวชนในวัยศึกษาของเขตบางพลัดได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ประมาณร้อยละ 55 โดยได้เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ซึ่งส่วนมากจะศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาประโยควิชาชีพชั้นสูง

อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ

แม้ภาพของการทำการเกษตร การทำสวนผลไม้ จะเป็นของคู่กันของประชากรในท้องถิ่นนี้ในอดีต แต่สภาพการปัจจุบันกลับกลายเป็นว่า เป็นสิ่งที่หาได้ยาก การผลิต การจ้างงานเข้าสู่ระบบการแข่งขันของสังคมเมือง อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจก็เปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ประกอบธุรกิจ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 55,000 บาทต่อคนต่อปี มองในภาพรวมว่าประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ในความเป็นจริงยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งยังอยู่ใน "ข่ายยากจน" ซึ่งผลมาจากการแข่งขันทางการผลิต และการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นระบบ

ประชากร

เขตบางพลัดมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 143,633 คน (กุมภาพันธ์ 2539)¹³

¹³สำนักงานเขตบางพลัด, ข้อมูลเขตบางพลัด (เอกสารทางราชการ, 2537), หน้า 4.

เขตดลิ่งชัน

แต่เดิมมาเขตดลิ่งชันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดธนบุรีตั้งอยู่บริเวณคลองบางกอกน้อย ตำบลบางบำหรุ ท้องที่อำเภอบางกอกน้อย ต่อมาได้ย้ายไปตั้งที่ปากคลองวัดไ้เตี้ยริมคลอง บางกอกน้อย อำเภอตลิ่งชัน และในราวปี พ.ศ.2457 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ที่ริมทางรถไฟสายใต้ ตำบลคลองซกพระ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองในเขตนครหลวง โดยการรวมเอา จังหวัดพระนครกับจังหวัดธนบุรี ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็น "จังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และรวมเอาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครกับองค์การบริหารจังหวัดธนบุรีซึ่งเป็นราชการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็น "องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 พ.ศ.2514 นอกจากนั้นยังรวมเอาเทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลธนบุรีซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเทศบาลนครหลวง ต่อมาในปี พ.ศ.2518 ได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครใหม่ กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง เพียงองค์การเดียว อำเภอดลิ่งชันจึงเป็นอำเภอหนึ่งของกรุงเทพมหานคร และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็น เขต จนถึงปัจจุบัน

สำหรับสำนักงานเขตดลิ่งชันก็ยังตั้งอยู่ที่เดิม และสามารถจะเดินทางเข้าถึงเขตได้ 3 ทางคือ

1. ทางรถยนต์ จากถนนเจริญสุขุมวิทเข้าสู่แยกทางบางขุนนนท์, จากถนนบรมราชชนนี, จากถนนเจริญสุขุมวิทเข้าทางวัดแก้วและจากถนนเพชรเกษมเข้าทางพุทธมณฑลสาย 2
2. ทางเรือ จากท่าพระจันทร์ โดยเรือหางยาว
3. ทางรถไฟจากสถานีรถไฟธนบุรีถึงสถานีรถไฟบางระมาด หน้าที่ว่าการเขตดลิ่งชัน ประมาณ 3.50 กิโลเมตร¹⁴

¹⁴สำนักงานเขตดลิ่งชัน ปี 2539, ข้อมูลพื้นฐานและโครงสร้างการบริหารราชการของสำนักงานเขตดลิ่งชัน ปี 2539 (เอกสารทางราชการ 2539), หน้า 1-3.

ลักษณะโดยทั่วไปของเขตคลังชั้น

ที่ตั้ง เขตคลังชั้นจัดเป็นเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานครมีเนื้อที่ประมาณ 79.685 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 5.08 ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
 ทิศใต้ ติดต่อกับเขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขม
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตบางกอกน้อย
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสามพราน และกิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การแบ่งเขตการปกครอง

เขตคลังชั้นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 แขวง ดังนี้

1. คลองชักพระ	พื้นที่	1.251	ตารางกิโลเมตร
2. คลังชั้น	พื้นที่	5.382	ตารางกิโลเมตร
3. ฉิมพลี	พื้นที่	12.850	ตารางกิโลเมตร
4. บางพรหม	พื้นที่	5.875	ตารางกิโลเมตร
5. บางระมาด	พื้นที่	12.321	ตารางกิโลเมตร
6. บางเขือกหนึ่ง	พื้นที่	5.305	ตารางกิโลเมตร
7. ศาลาธรรมสพน์	พื้นที่	18.065	ตารางกิโลเมตร
8. ทวีวัฒนา	พื้นที่	18.636	ตารางกิโลเมตร
	รวมพื้นที่	79.685	ตารางกิโลเมตร

สภาพดั้งเดิม

เขตคลังชั้นเป็นเขตที่มีสภาพพื้นที่คล้ายเกาะ คือล้อมรอบด้วยคลองทั้ง 4 ด้าน

ทิศเหนือ คลองมหาสวัสดิ์
 ทิศใต้ คลองบางเขือกหนึ่ง
 ทิศตะวันออก คลองชักพระ และคลองบางกอกน้อย
 ทิศตะวันตก คลองทวีวัฒนา

นอกจากคลองใหญ่ทั้ง 4 ด้านที่เป็นคลองหลักแล้ว พื้นที่ภายในยังประกอบด้วยคลองเล็กคลองน้อยอีกถึง 28 คลอง ทั้งที่เป็นคูคลองโดยธรรมชาติและคูคลองที่ขุดขึ้นมาเพื่อการชลประทาน การเกษตรกรรมและเพื่อการคมนาคม ซึ่งทำให้เป็นเขตที่มีโครงข่ายเส้นทาง

คมนาคมทางน้ำหนาแน่นมาตั้งแต่อดีต การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะรวมทั้งบ้านเรือนของประชาชนและวัดต่างๆ ก็จะต้องอยู่ริมน้ำเพราะสะดวกแก่การเดินทาง อีกทั้งการใช้พื้นที่การเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ริมคลอง ฉะนั้นริมคลองต่างๆ จึงเต็มไปด้วยสวนนานาชนิด ทั้งสวนไม้ยืน สวนกล้วยไม้ และสวนพืชผัก

สภาพปัจจุบัน

ขณะนี้เขตคลองชั้นกำลังพัฒนา และมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการตัดถนนบรมราชชนนี ถนนวงแหวนรอบนอก ถนนพุทธมณฑลสาย 1,2 ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญที่ทำให้พื้นที่เขตคลองชั้นมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากถนนบรมราชชนนียังประกอบด้วยถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนรัชพระ ถนนสวนผัก ถนนชัยพฤกษ์ ถนนทุ่งมังกร และถนนศาลาธรรมสพน์

ฉะนั้น จากสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านคมนาคม จึงทำให้บรรดาเจ้าของสวนและเจ้าของที่ริมถนนต่างๆ ต่างก็หันมาขายที่ดินแทนการลงทุนทำสวน เพราะที่ดินมีราคาสูงมาก ซึ่งให้ผลคุ้มค่า จึงทำให้เกิดชุมชนใหม่ ๆ ขึ้น บริเวณที่ถนนตัดผ่านโดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนถูกจำกัดให้เป็นพื้นที่สีเขียว ได้แก่ แขวงบางระมาด แขวงบางพรหม แขวงบางเชือกหนัง และแขวงฉิมพลี จึงทำให้มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย เป็นผู้นิยมเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากบริเวณพื้นที่สีเขียวปลอดจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมส่วนการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในพื้นที่เขตคลองชั้นนั้น ยังคงชลลอยู่ และนอกจากการตัดถนนสายสำคัญเหล่านี้ นอกจากจะมีการขยายตัวด้านหมู่บ้านจัดสรรแล้วยังมีกิจการร้านอาหาร สวนอาหารเกิดขึ้นอีกมากมาย ทั้งริมถนนบรมราชชนนี ถนนพุทธ มณฑลสาย 2 ถนนวงแหวนรอบนอก เป็นที่นิยมของผู้ชอบแสวงหาอาหารอร่อยบรรยากาศดีซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในพื้นที่เขตคลองชั้น

อาชีพและการใช้ที่ดิน

เนื่องจากพื้นที่ของเขตคลองชั้นด้านในยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพเก่าแก่จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่การทำนา การทำสวน เช่น สวนผัก สวนผลไม้ สวนไม้ดอกต่างๆ อาชีพรองลงมาได้แก่ ค้าขาย รับจ้างและอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนที่เข้ามาอยู่ใหม่

ในเรื่องการใช้ที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรมนั้น เนื่องจากเขตคลองชั้นมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มล้อมรอบด้วยคลองทั้ง 4 ด้าน เมื่อถึงฤดูน้ำมีน้ำท่วมขังในพื้นที่ ซึ่งน้ำจะพัดพาเอาตะกอนปุ๋ยต่างๆ มาทิ้งไว้ในพื้นที่จึงทำให้พื้นที่เขตคลองชั้นอุดมไปด้วยปุ๋ยต่างๆ เหมาะแก่การ

ปลูกพืชผล เขตดลิ่งชันจึงเป็นแหล่งผลิตผลการเกษตรแหล่งใหญ่ ที่ส่งผลผลิตออกสู่ตลาดในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น

การทำนา บริเวณที่เหมาะสมในการทำนา คือ แขวงทวีวัฒนาและแขวงศาลาธรรมสพน์ เป็นแขวงที่มีความสำคัญในการใช้ที่ดิน เพื่อทำนาประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ ดังนั้นการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญของเกษตรกรบริเวณนี้ตั้งแต่อดีต ปัจจุบันการใช้ที่ดินเพื่อทำนาได้ลดลง เนื่องจากการพัฒนาของเส้นทางคมนาคม

การทำสวนผัก เกษตรกรในเขตดลิ่งชัน ปัจจุบันมีแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากการทำนามาทำสวนพืชผักเพิ่มขึ้น เพราะทำให้ผลคุ้มค่ากว่าเดิมที่เป็นสวนไม้ยืนต้นในเขตดลิ่งชันพบว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่เป็นไร่สวนผัก คือพื้นที่ทุกแขวง เว้นแขวงคลองชักพระจะมีการปลูกพืชผัก โดยเฉพาะผักจีน เช่น คะน้า กุยช่าย ฯลฯ และสวนพืชผักสวนครัวจำพวกตะไคร้ ชিং ข่า โหระพา มะกรูด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสามารถทำรายได้ไม่น้อย

สวนไม้ผลและไม้ยืนต้น แต่เดิมเกษตรกรเขตดลิ่งชัน ประกอบอาชีพทำสวนไม้ยืนต้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันลดระดับลง เนื่องจากประสบกับสภาวะน้ำท่วมอย่างหนัก ปี 2518 และปี 2526ทำให้การเปลี่ยนแปลงใช้ที่ดินจากการปลูกพืชเพื่อหวังผล เป็นการขยายพันธุ์ไม้ โดยวิธีการตอนและเพาะชำอันได้แก่ มะม่วง กระท้อน กล้วย ทุเรียน มะพร้าว ฯลฯ เพราะให้ผลรวดเร็ว คุ้มค่ากว่า อย่างไรก็ตามพื้นที่ปลูกไม้ผลก็ยังมีเหลืออยู่บ้าง รองลงมาจากการทำสวนผัก คือมีปลูกในทุกแขวง เว้นแขวงคลองชักพระ

ไม้ดอกไม้ประดับ มีการเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดินจากการทำนา การทำสวนไม้ยืนต้น มาเป็นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และขยายพันธุ์ไม้ ได้แก่ กล้วยไม้ เยอร์บีร่า กุหลาบ โดยใช้พื้นที่ปลูกเป็นอันดับ 3 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

ประชากร

เขตดลิ่งชันมีประชากรทั้งหมด 137,719 คน สถิติ พ.ศ.2539¹⁵

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

ผลการเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งที่ 10

เขตการเลือกตั้งที่ 10 นี้ ปี 2529 นั้นประกอบด้วยเขตบางขุนเทียน เขตราชบุรีบูรณะ แต่เมื่อปี 2538 เขตการเลือกตั้งที่ 10 ประกอบไปด้วย เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด และเขตตลิ่งชัน การเลือกตั้งของประชาชนเขตเลือกตั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร ฐานคะแนนเสียงเดิมเป็นของพรรคประชากรไทย การเลือกตั้งช่วงปี 2528 พรรคประชาธิปัตย์ก็ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการเจาะทะลุลงพื้นที่แถบนี้ของพรรคประชากรไทยได้อย่างชัดเจนและเมื่อพิจารณาจากตัวบุคคลที่ลงสมัครทีมพรรคประชากรไทยก็อยู่ในฐานะที่ดึกว่า เนื่องจากเป็นคนที่มาจากเขตเหล่านี้ และเคยมีบทบาททางสายการปกครองมาก่อน ได้แก่ นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล หรือผู้ใหญ่เล็กที่เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านมาแล้วถึง 27 ปี และเป็นข่าหนดแหบทองคำจากแขวงบางปะกอกเขตราชบุรีบูรณะ นายประเสริฐ ม่วงศิริ เป็นข่าหนดแหบทองคำแขวงบางบอน เขตบางขุนเทียน และเป็นน้องชายของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเขตนี้สังกัดพรรคประชากรไทย ที่ได้ถึงแก่กรรมเมื่อปี 2528 คือ ข่าหนดปลิว ม่วงศิริ ส่วนอีกคนคือ นายปกิต พัฒนกุล มีอาชีพทนายความสำหรับทีมพรรคประชาธิปัตย์ มี พล.ร.อ.สมุทร สหนาวิน อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม ช่วง 2523-2525 นายพิศิษฐ์เอง ก็เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2519 จากเขตที่ 7 มาแล้ว มีฐานะในปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทฟาร์มกุ้งกรุงเทพมหานคร จำกัด คนสุดท้ายเป็นเด็กหนุ่มที่เพิ่งผ่านจากร่วมมหาวิทยาลัยอยู่ในฐานะที่เป็นที่รู้จักบ้างจากการพูด คือ นายอภิชาติ คำดี พรรคมวลชนก็มีเพียงนายเถลิง อยู่บำรุง ที่อยู่ในฐานะเด่นและมีโอกาสต่อชัยชนะ เป็นน้องชายของ ร.ต.ท.เฉลิม อยู่บำรุง ผู้ก่อตั้งพรรคและเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสอบตก ปี 2526 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์จากเขตที่ 12

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าทีมพรรคประชากรไทยยังคงครองที่นั่งไว้ได้ทั้งหมด และมีคะแนนทิ้งห่างทีมที่มาอันดับสองคือ ทีมพรรคประชาธิปัตย์ถึง 2 หมื่นคะแนน ผู้ที่ได้รับเลือกได้แก่ นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล นายประเสริฐ ม่วงศิริ และนายปกิต พัฒนกุล¹⁶

¹⁶ชาติชาย เชนบำรุง บันทึกการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2530), หน้า 34-35.

การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2531 พรรคประชากรไทยได้รับการเลือกตั้งทั้ง 3 คน คือ นายอุส่าห์ สระมาลา นายมานะศักดิ์ อินทรโกมาลย์สุต นายสุวัฒน์ นิงสานนท์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535¹⁷ พรรคพลังธรรมทั้ง 3 คน คือ พลเรือโทโรช วิกิตภูมิประเทศ นายเสริม หลักสุวรรณ นายชเนตร์ พรพิพัฒน์พงศ์ การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พรรคที่ได้รับเลือกตั้งคือ พรรคพลังธรรม มี 3 คน น.ต.ประสงค์ สุนศิริ พล.ร.ท.โรช วิกิตภูมิประเทศ นายชเนตร์ พรพิพัฒน์พงศ์

การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พรรคที่ได้รับเลือกตั้ง คือ พรรคพลังธรรม มี 3 คน น.ต.ประสงค์ สุนศิริ พล.ร.ท.โรช วิกิตภูมิประเทศ นายชเนตร์ พรพิพัฒน์พงศ์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 นายอุส่าห์ สระมาลา พรรคประชากรไทย นายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง พรรคพลังธรรม นายนิติพงษ์ เต็มเจริญ พรรคประชากรไทย¹⁷

ตารางที่ 3.2 ผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

เขตเลือกตั้ง ที่	ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	สังกัด พรรค	เครื่องหมาย ประจำตัว	ได้คะแนน
2	1	นายอุส่าห์ สระมาลา	ประชากรไทย	7	53,803
	2	นายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง	พลังธรรม	11	53,279
	3	นายปิติพงศ์ เต็มเจริญ	ประชากรไทย	8	51,191
	4	นายสุวัฒน์ นิงสานนท์	ประชากรไทย	9	50,962
	5	นายชเนตร์ พรพิพัฒน์พงศ์	พลังธรรม	10	49,779
	6	นายเฉลิมศักดิ์ ระเบิดวงค์	พลังธรรม	12	46,227
	7	นายสุชาติ ชาติาธารงเวช	ประชาธิปไตย	22	25,688
	8	นายสุรัชย์ สุขศรีวงศ์	ประชาธิปไตย	23	24,546
	9	พลเรือโท รังสรรค์ เต็มยเวส	ประชาธิปไตย	24	23,756
	10	พลเรือโท โรช วิกิตภูมิประเทศ	นำไทย	1	7,775
	11	นาวาโท พิทยาภรณ์ หินใจภูวดล	นำไทย	2	6,662
	12	นายทวี ทังสุบุตร	นำไทย	3	6,243
	13	นายฉัตรไทย ภู่อารีย์	ชาติไทย	6	2,277
	14	นายสมศักดิ์ ภาคโพธิ์	มวลชน	13	2,231

¹⁷"ผลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง" สยามจดหมายเหตุ, 16(17-23 เมษายน 2535): หน้า 431.

ตารางที่ 3.2 ผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (ต่อ)

เขตเลือกตั้ง ที่	ลำดับ ที่	ชื่อผู้สมัคร	สังกัด พรรค	เครื่องหมาย ประจำตัว	ได้คะแนน
2	15	พลตำรวจตรี เฉลียว อักษรดี	ชาติไทย	4	1,935
	16	นายประเมษฐ์ อ่ำไพ	ชาติไทย	5	1,775
	17	พันตำรวจตรี ศรีเชียร ณ สงขลา	มวลชน	14	1,401
	18	นายไพศาล แสนใจงาม	มวลชน	15	1,277
	19	นายพิทักษ์ ผานิมิต	ความหวังใหม่	16	575
	20	นางอมรา ศิลา	ความหวังใหม่	17	516
	21	นางสาวศรินทิพย์ เช่งฮวด	ดำรงไทย	21	390
	22	นางกัญญ์วรา ้วยคุณา	ความหวังใหม่	18	386
	23	นายชาญศิลป์ นานบุญ	ดำรงไทย	19	104
	24	นายชีพ ถิ่นพั่งงา	ดำรงไทย	20	99
	25	นางสาวนันทนา ตติยากิตติ	กิจสังคม	29	76
	26	นายอนุศักดิ์ รุ่งเรืองไพฑูรย์	กิจสังคม	28	42
	27	นายอิทธิพล ไกรรัมย์สม	กิจสังคม	30	32

ที่มา : กองการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร, ประกาศกรุงเทพมหานครเรื่องผลการเลือกตั้ง
(เอกสารทางราชการ) หน้า 8-9.

เขตการเลือกตั้งที่ 11

กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญและเขตหนองแขม
เขตบางกอกใหญ่

พื้นที่เขตบางกอกใหญ่เดิมเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก เป็นเขตหัวเมืองฝายใต้ ขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.2310 เมื่อพม่ายึดกรุงศรีอยุธยาได้แล้วได้ใช้เมืองธนบุรีเป็นที่มั่นทางทะเล สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวบรวมคนไทยดีเมืองธนบุรีคืนจากพม่า เมื่อประกาศ อิศรภาพแล้ว จึงตั้งเมืองธนบุรีเป็นเมืองหลวง ซึ่งอยู่ในเขตท้องที่ตำบลวัดอรุณในปัจจุบัน พ.ศ.2325 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงเห็นว่ากรุงธนบุรีไม่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองหลวง จึงทรงตั้งเมืองใหม่และขนานนามว่ากรุงเทพมหานคร กรุงธนบุรีจึงมีสภาพเป็นเมืองหลวงเก่าอันมี พระราชวังเดิม กำแพงเมือง ป้อมวิชัยประสิทธิ์ และวัดวาอารามต่างๆ เหลืออยู่เป็นอนุสรณ์จนถึงทุกวันนี้ พ.ศ.2458 อำเภอบางกอก

ใหญ่ มีฐานะเป็นอำเภอตามประกาศของกรมนครบาล ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2458 ชื่อว่าอำเภอหงสาวรม ริมคลองบางกอกใหญ่ฝั่งเหนือ พ.ศ. 2459 เปลี่ยนชื่ออำเภอหงสาวรม เป็นอำเภอบางกอกใหญ่ พ.ศ. 2481 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยุบอำเภอบางกอกใหญ่ เป็นกิ่งอำเภอ บางกอกใหญ่อยู่ในความปกครองของอำเภอบางยี่เรือ จังหวัดธนบุรี พ.ศ. 2501 มีพระราชกฤษฎีกาตั้งกิ่งอำเภอบางกอกใหญ่ เป็นอำเภอบางกอกใหญ่ พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2513 ให้อำเภอมีฐานะเป็นเขต อำเภอบางกอกใหญ่จึงมีฐานะเป็นเขตบางกอกใหญ่ และสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ ตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ตามลำดับ¹⁸

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จรดคลองมอญ ติดต่อแขวงบ้านช่างหล่อ แขวงศิริราชเขตบางกอกน้อย
ทิศใต้	จรดคลองบางกอกใหญ่ ติดต่อแขวงบางยี่เรือ แขวงตลาดพลู แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ
ทิศตะวันออก	จรดแม่น้ำเจ้าพระยา ติดต่อแขวงพระราชวัง เขตพระนคร
ทิศตะวันตก	จรดคลองบางกอกใหญ่ ติดต่อแขวงคูหาสวรรค์ เขตภาษีเจริญและแขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย

การปกครอง

เขตบางกอกใหญ่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 6.180 ตารางกิโลเมตร

เขตบางกอกใหญ่แบ่งการปกครองออกเป็น 2 แขวง

1. แขวงวัดอรุณ เนื้อที่ประมาณ 0.860 ตารางกิโลเมตร
2. แขวงวัดท่าพระ เนื้อที่ประมาณ 5.320 ตารางกิโลเมตร

¹⁸สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, รายงานประจำปีงบประมาณ 2537, (เอกสารทางราชการ), 2527, หน้า 1-7.

เขตบางกอกใหญ่มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีถนนและลำคลองผ่านหลายสาย ประกอบด้วย
คลอง 24 คลอง คูและลำกระโดง 13 แห่ง ถนน 7 สาย และซอย 229 ซอย

ถนน

1. ถนนเพชรเกษม	ความยาวประมาณ	2,080 เมตร
2. ถนนจรัญสนิทวงศ์	ความยาวประมาณ	1,540 เมตร
3. ถนนอิสรภาพ	ความยาวประมาณ	1,347 เมตร
4. ถนนวังเดิม	ความยาวประมาณ	475 เมตร
5. ถนนอรุณอมรินทร์	ความยาวประมาณ	640 เมตร
6. ถนนรัชดาภิเษก	ความยาวประมาณ	770 เมตร
7. ถนนโครงการอรุณอมรินทร์	ความยาวประมาณ	956 เมตร

คลอง

คลองบางกอกใหญ่	ความยาวประมาณ	6,150 เมตร
คลองมอญ	ความยาวประมาณ	2,950 เมตร
คลองวัดเจ้ามูล	ความยาวประมาณ	750 เมตร
คลองวัดตีควด	ความยาวประมาณ	1,300 เมตร
คลองวัดราชสิทธิาราม	ความยาวประมาณ	1,500 เมตร
คลองข้างวัดราชสิทธิาราม	ความยาวประมาณ	4,000 เมตร
คลองวัดอรุณ	ความยาวประมาณ	725 เมตร
คลองตันศาล	ความยาวประมาณ	500 เมตร
คลองวัดท่าพระ	ความยาวประมาณ	1,250 เมตร
คลองวัดประตู่	ความยาวประมาณ	1,500 เมตร
คลองศาลเจ้า	ความยาวประมาณ	670 เมตร
คลองโรงสี	ความยาวประมาณ	450 เมตร
คลองบางลำเจียก	ความยาวประมาณ	1,000 เมตร
คลองบางลำเจียกน้อย	ความยาวประมาณ	220 เมตร
คลองวัดสังข์กระจาย	ความยาวประมาณ	855 เมตร
คลองบ้านแขก	ความยาวประมาณ	450 เมตร
คลองวัดหงส์รัตนาราม	ความยาวประมาณ	1,400 เมตร
คลองตันศาล	ความยาวประมาณ	800 เมตร
คลองหน้าวัดหนัง	ความยาวประมาณ	800 เมตร
คลองซอยกิตติกมล	ความยาวประมาณ	500 เมตร

คลองซอยอภิชาติ	ความยาวประมาณ	500 เมตร
คลองวัดเดิมทหารเรือ	ความยาวประมาณ	1,500 เมตร
คลองบ้านขาว	ความยาวประมาณ	390 เมตร
คลองตันไทร	ความยาวประมาณ	710 เมตร
คลองบ้านหม้อ	ความยาวประมาณ	1,423 เมตร

จำนวนบ้าน

เขตบางกอกใหญ่มีจำนวนบ้าน 23,775 หลังคาเรือน โดยแยกเป็นรายแขวงดังนี้

แขวงวัดอรุณ	มีจำนวนประชากร	19,023 คน
	มีจำนวนบ้าน	4,190 หลังคาเรือน
แขวงวัดท่าพระ	มีจำนวนประชากร	81,924 คน
	มีจำนวนบ้าน	19,545 หลังคาเรือน

วัด

1. วัดอรุณราชวราราม
2. วัดหงส์รัตนาราม
3. วัดเครือวัลย์วรวิหาร
4. วัดนาคกลาง
5. วัดราชสิทธิาราม
6. วัดโมลีโลกยาราม
7. วัดสังข์กระจาย
8. วัดท่าพระ
9. วัดตี่ตวัด
10. วัดเจ้ามุล
11. วัดประดู่ฉิมพลี
12. วัดใหม่พิเรนทร์
13. วัดประดู่ในทรงธรรม

จำนวนประชากร

ประชากรชาย 50,342 คน

ประชากรหญิง 50,605 คน

เขตบางกอกใหญ่มีประชากรทั้งสิ้น 100,947 คน (ตุลาคม พ.ศ.2537)¹⁹

เขตภาษีเจริญ

ประวัติดั้งเดิมเริ่มจากพระยาพิสดารสมบัตินิบุรณ นามเดิมว่า ยิ้ม ต้นสกุล พิศลยบุตร บิดาเป็นชาวฮกเกี้ยน มาจากมณฑลฮกเกี้ยน บิดาชื่อนายเล่าบุนโซ้ว แซ่เล่า ส่วนชื่อมารดาไม่ปรากฏอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนทำการค้าใบชาและยาฝิ่น ประมาณต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมน้ำฝั่งกรุงเทพมหานครแถวปากคลองตลาด ใกล้กับโรงเรียนราชินีล่าง พระยาพิสดารสมบัตินิบุรณเข้ารับราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีตำแหน่งในราชการ ดังนี้ เป็นหลวงภาษีวิเศษ, พระยาภาษีสมบัตินิบุรณ และพระยาพิสดารสมบัตินิบุรณ ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุด ในการรับราชการ แต่เดิมคนทั่วไปในสมัยนั้น เรียกท่านว่า เจ้าสัวหรือเจ้สัว เพราะท่านเป็นเจ้าของภาษีฝิ่นและนายอากรรังนก

พระยาพิสดารสมบัตินิบุรณ เป็นเจ้าของเรือเมล์กลไฟลำแรกของเอกชนไทย ชื่อว่า"เจ้าพระยา"เรือลำนี้บริการรับส่งผู้เดินทางขึ้นล่องระหว่าง กรุงเทพมหานคร-สิงคโปร์ ชื่อมาจากอังกฤษ เดิมใช้เป็นเรือสินค้า สร้างใน พ.ศ.2401 เป็นเรือเหล็กจักรท้าย ขนาด 363 ตัน ชื่อมาในราคา 55,000 บาท

พระยาพิสดารสมบัตินิบุรณ มีภรรยาคือ คุณหญิงปราง บุตรีพระยาสมบัติวานิชบุญศรี ต้นตระกูล สมบัติศิริ พระยาพิสดารสมบัตินิบุรณ มีบุตร ธิดา กับคุณหญิงปราง 12 คนและธิดาของท่านคนหนึ่ง ชื่ออ่วม ได้เป็นเจ้าจอมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระโอรสทรงพระนามว่า พระองค์เจ้าชายกิติยากรวรลักษณโกรมพระยาจันทบุรี หรือ พระบรมวงศ์เธอกรมพระจันทบุรี นฤนาท ทรงเป็นพระโอรสองค์ที่ 12 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงเป็นต้นราชสกุล "กิติยากร" และเป็นพระอัยกาในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นอกจากเจ้าจอมมารดาอ่วมแล้ว บุตรของพระยาพิสดารสมบัตินิบุรณยังมี หลวงภาษีสมบัตินิบุรณ และหลวงสาธตราชายุทธ (ยม พิศลยบุตร) หรือเจ้าสัวยม เป็นผู้สร้างตึกที่ใช้เป็นสถานทูตไซเวียดเดิม ที่ถนนสาทร และชุดคลองสาทรอีกด้วยส่วนคนที่เหลือไม่ปรากฏเรื่องราวอาจเป็นเพราะไม่ได้รับราชการ

¹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

พระยาพิสดมภ์บริบูรณ์ เป็นผู้มียุคุณต่อชาวสมุทรสาคร ตลอดจนถึงประชาชนในฝั่งธนบุรีและแถบภาษีเจริญเป็นอย่างมาก เพราะท่านเป็นผู้ดำริในการขุดคลองภาษีเจริญ เพื่อความเจริญ ในการคมนาคม การค้าขายและสามารถนำผลผลิตจากสมุทรสาครเข้าสู่กรุงเทพมหานครได้เร็วขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดชุมชนต่าง ๆ ใกล้เคียงบริเวณที่ขุดคลองอีกด้วย การขุดคลองภาษีเจริญเนื่องมาจากภาวะน้ำตลิ่งของไทยมีความเจริญรุ่งเรืองในการค้ามากจนถึงขีดสูงสุด การขุดคลองในระยะนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อขนส่งอ้อยและน้ำตาลเป็นสำคัญทั้งนี้จะเห็นได้จากแนวคิดของพระยาพิสดมภ์บริบูรณ์ (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นพระภาษีสมบัติบริบูรณ์) เป็นผู้เสนอให้มีการขุดคลองสายนี้ขึ้น นอกจากท่านจะเป็นเจ้าภาษีแล้วท่านยังมีโรงหีบอ้อยอยู่ที่บ้านดอนไก่อีตแขวงเมืองสมุทรสาครอีกด้วย ท่านได้กราบบังคมทูลให้ขุดคลองสายนี้จากบ้านดอนไก่อีตมาออกคลองบางกอกใหญ่ ริมวัดปากน้ำ ยังผลให้มีการขนส่งน้ำตาลในบริเวณนี้มายังกรุงเทพมหานครได้สะดวกรวดเร็ว ยิ่งขึ้น การเสนอเช่นนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของประโยชน์ที่ท่านจะได้รับ เพราะท่านมีโรงหีบอ้อยอยู่ปลายคลองอีกด้านหนึ่ง นอกจากนี้การขุดคลองยังทำให้การคมนาคมระหว่างกรุงเทพมหานคร-สมุทรสาคร เป็นไปโดยสะดวก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระภาษีสมบัติบริบูรณ์เป็นแม่กองขุดคลองสายนี้ เมื่อปีเถาะ พ.ศ.2410 ได้คลองยาว 620 เส้น กว้าง 7 วา ลึก 5 คอก โดยหักเงินภาษีฝิ่นส่วนที่พระภาษีสมบัติ บริบูรณ์จะต้องส่งคลังพระราชทานเป็นค่าจ้างในการขุดคลองเป็นจำนวนเงิน 112,000 บาท ขุดแล้ว เสร็จในปีมะเมีย พ.ศ.2415 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาในปี พ.ศ. 2446 คลองต้นเขินต้องจ้างแรงงานชาวจีนมาขุดคลองให้ลึก 2 คอก 10 นิ้ว พื้นคลองกว้าง 3 วา 2 คอก ล้นพระราชทรัพย์ 55,000 บาท

การขุดคลองนี้ทำให้การคมนาคมระหว่างกรุงเทพมหานคร-สมุทรสาคร เป็นไปได้สะดวกกว่าเดิมและยังทำให้เกิดความเจริญขึ้นในแถบนี้มากกว่าเก่า เกิดชุมชนที่ขยายตัวขึ้นมีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่มากจนต่อมากลายเป็น อำเภอภาษีเจริญ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าได้ใช้ชื่อ "อำเภอภาษีเจริญ" ตลอดมาจนภายหลังในปี พ.ศ.2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้อำเภอมีฐานะเป็นเขต จึงได้เปลี่ยนแปลงชื่อจาก "อำเภอภาษีเจริญ" มาเป็น "เขตภาษีเจริญ" และมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองขึ้นอยู่กับกรุงเทพมหานคร ตามรูปแบบการปกครองท้องถิ่นนครหลวง และตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ฉะนั้น ถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายแล้วก็ยังใช้ชื่อ "เขตภาษีเจริญ" อยู่เช่นเดิม

ข้อมูลทั่วไป

เขตภาษีเจริญ มีพื้นที่ 53.93 ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 10 แขวง ประกอบด้วย แขวงบางหว้า แขวงบางด้วน แขวงบางแค แขวงบางแคเหนือ แขวงบางไผ่ แขวงบางแวก แขวงคลองขวาง ทั้ง 8 แขวง อยู่ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มีพนักงานปกครองท้องที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชน ในพื้นที่ ส่วนอีก 2 แขวงคือแขวงคูหาสวรรค์ และแขวงปากคลอง เป็นเขตการปกครองของเทศบาลนครบุรีเดิม จึงไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

ปัจจุบันเขตภาษีเจริญมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้นท้องที่แขวงบางแขวงอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแลความทุกข์สุขของราษฎรไม่ทั่วถึง ประกอบกับสำนักงานเขตภาษีเจริญมีสภาพคับแคบไม่สอดคล้องกับจำนวนราษฎรที่ไปขอรับบริการ เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครอง การบริหาร และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องที่เขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร จึงได้จัดตั้ง "สำนักงานเขตภาษีเจริญ สาขา 1" ขึ้น ณ อาคารเลขที่ 304 หมู่ 3 ริมถนนเพชรเกษม ใกล้กับโรงพยาบาลเกษมราษฎร์ ทำหน้าที่ให้บริการเฉพาะประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในแขวงบางหว้า แขวงบางด้วน แขวงบางจาก แขวงบางแวกและแขวงคลองขวาง แขวงปากคลอง และแขวงคูหาสวรรค์ ให้ติดต่อขอรับบริการที่สำนักงานเขตภาษีเจริญ ดังเดิม

สำนักงานเขตภาษีเจริญ สาขา 1 จะเปิดให้บริการงานของสำนักงานเขตทุกประเภทยกเว้น งานสถิติ งานสรรพากร การทะเบียนพินัยกรรม การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในสังหาริมทรัพย์บางประเภท การจดทะเบียนครอบครัว(การจดทะเบียนสมรส,หย่า, รับรองบุตร, รับบุตรบุญธรรม, เลิกรับบุตรบุญธรรม, บันทึกแสดงฐานะภริยาและบันทึกฐานะแห่งครอบครัว) ซึ่งจะต้องไปขอรับบริการที่สำนักงานเขตภาษีเจริญ เช่นเดิม

สำนักงานเขตภาษีเจริญ เดิมตั้งอยู่บริเวณริมคลองภาษีเจริญข้างวัดรางบัว แขวงบางหว้า ภายหลังนางทิพย์ นิยมเหตุ ได้มอบที่ดินให้สร้างสำนักงานเขตภาษีเจริญ เมื่อปี พ.ศ.2513 จึงได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่อาคารเลขที่ 399/9 หมู่ 9 ซอยเพชรเกษม 54 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขตภาษีเจริญ สาขา 1 ใช้อาคารเลขที่ 304 หมู่ 3 ริมถนนเพชรเกษมใกล้ปากซอยเพชรเกษม 90 (อาคารศูนย์ซ่อมและบูรณะถนน 4) แขวงบางแคเหนือ ใกล้กับโรงพยาบาลเกษมราษฎร์ เป็นที่ทำการถาวร ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในระหว่างการปรับปรุงอาคารคาดว่าใช้ระยะเวลาประมาณ 2-3 ปี การปรับปรุงอาคารจึงจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ กรุงเทพมหานครจึงเช่าอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น ของหมู่บ้านตรีอรธบุตรณ์ ตั้งอยู่เลขที่ 8/165-168 หมู่ 7 แขวงบางแค เป็นที่ทำการสำนักงานเขตภาษีเจริญ สาขา 1 ชั่วคราว ซึ่งในขณะนี้ยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงเช่น

เดียวกัน ในระหว่างการปรับปรุงอาคารที่เช่านี้ จึงได้ใช้สำนักงานเขตภาษีเจริญ เป็นที่ทำการของสำนักงานเขตภาษีเจริญ สาขา 1 ด้วย และเมื่อปรับปรุงอาคารที่เช่าเรียบร้อยแล้วจึงจะเปิดให้บริการประชาชน ซึ่งสำนักงานเขตภาษีเจริญจะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบต่อไป

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงทวีวัฒนา แขวงบางเข็อกหนั่ง แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน

ทิศใต้ ติดต่อกับแขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน และแขวงบางขุนเทียน

แขวงบางค้อ เขตจอมทอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแขวงหนองค้างพลู และแขวงหลักสอง เขตหนองแขม

สภาพภูมิศาสตร์

เขตภาษีเจริญ เป็นเขตชั้นนอกทางด้านฝั่งธนบุรีของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะกึ่งชนบทและกึ่งชุมชนเมือง พื้นดินโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มมีความอุดมสมบูรณ์ดี อากาศชุ่มชื้นตลอดปี เหมาะสำหรับการปลูกพืชผัก และผลไม้ ผลไม้ที่มีชื่อเสียงได้แก่ มะละกอแขกดำกล้วยหอมทอง ส้มโอและฝรั่ง เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้มีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่การเกษตรลดลงทุกปี

อาคารที่ทำการ

สำนักงานเขตภาษีเจริญ แบ่งอาคารที่ทำการออกเป็น 3 ชั้น และใช้เป็นที่ทำการของฝ่ายต่างๆดังนี้

ชั้นที่ 1 ประกอบด้วยฝ่ายโยธา ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายเทศกิจ และห้องเวรรักษาความปลอดภัย

ชั้นที่ 2 ประกอบด้วย ห้องผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต ฝ่าย 1 และ 2 ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนาชุมชน ฝ่ายการคลัง งานสถิติ และห้องประชุมสำนักงานเขต

ชั้นที่ 3 ประกอบด้วย ฝ่ายรายได้ ฝ่ายศึกษาธิการ งานสรรพากร ฝ่ายรักษาความสะอาด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ฝ่ายอนามัย และห้องประชุมสภาเขต

จำนวนประชากร (พ.ศ. 2538)

เขตภาษีเจริญ	มีจำนวนประชากร	146,829 คน
เขตภาษีเจริญสาขา 1	มีจำนวนประชากร	139,348 คน
	รวมจำนวนทั้งสิ้น	286,177 คน

เขตหนองแขม

การก่อตั้งเขตหนองแขมมีมาตั้งแต่ครั้งใดไม่ปรากฏจนกระทั่งมาถึง พ.ศ.2501 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอำเภอหนองแขมขึ้นด้วยเหตุผลที่กิ่งอำเภอหนองแขมมีประชาชนหนาแน่นกว่าเดิม สภาพท้องที่เจริญขึ้นสมควรยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเพื่อประโยชน์ในการปกครองเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎรและส่งเสริมท้องที่ให้เจริญขึ้นอีก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 95 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน พ.ศ.2495 ให้ตราพระราชกฤษฎีกา เรียกว่า พระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอหนองแขม พ.ศ.2501 ให้ตั้งกิ่งอำเภอหนองแขมขึ้นเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอหนองแขม ขึ้นอยู่ในความปกครองของจังหวัดธนบุรี มีจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2501

ในปี พ.ศ.2514 มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ โดยมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2514 ให้รวมจังหวัดพระนครและธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" อำเภอหนองแขมจึงเป็นอำเภอที่ขึ้นกับนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หลังจากนั้นปีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2514 ให้เปลี่ยนนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็น "กรุงเทพมหานคร" และแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็นเขต (อำเภอ) และแขวง(ตำบล)ปี พ.ศ.2516 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งกรุงเทพมหานครออกเป็น 24 เขต อำเภอหนองแขมจึงเปลี่ยนเป็นเขตหนองแขมขึ้นกับกรุงเทพมหานคร²⁰

²⁰ สำนักเขตหนองแขม, อนุสรณ์ 90 ปี (กรุงเทพมหานคร : ป.ป.พ.2), หน้า 3.

สภาพทั่วไป

ปัจจุบันอาคารสำนักงานเขตหนองแขม ตั้งอยู่เลขที่ 28 หมู่ 7 ถนนเพชรเกษม แขวง
หนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จรดคลองบางไผ่ติดต่อกับเขตคลังชั้น
ทิศใต้	จรดคลองหนามแดงติดต่อกับเขตบางขุนเทียน
ทิศตะวันออก	ถนนหมู่บ้านเศรษฐกิจและคลองราษฎร์สามัคคีติดต่อกับเขตภาษีเจริญ
ทิศตะวันตก	จรดคลองศรีสำราญและคลองสี่วาติดต่อกับอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครและอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม

สำนักงานเขตหนองแขม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 แขวง ดังนี้

- แขวงหนองแขม	มีเนื้อที่ 15.496 ตารางกิโลเมตร
- แขวงหนองค้างพลู	มีเนื้อที่ 17.976 ตารางกิโลเมตร
- แขวงหลักสอง	มีเนื้อที่ 14.813 ตารางกิโลเมตร
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	48.283 ตารางกิโลเมตร ²¹

ประชากรของเขตหนองแขมส่วนใหญ่ มีอาชีพทำการเพาะปลูก และทำงานในโรงงาน เนื่องจากเลือกสวนไร่นาได้ถูกแปรสภาพเป็นที่อยู่อาศัย และเป็นที่ตั้งของโรงงาน สภาพของเขตหนองแขมจึงมีลักษณะผสมผสานระหว่างเขตสวนกับเขตนา ทำให้ความคิดความอ่านแสดงประชาคมต้ออกเสียงเลือกตั้งก็มีลักษณะการกระจาย จำนวนประชากรในเขตหนองแขมที่มีสิทธิเลือกตั้ง 80,414 คน เป็นชาย 37,639 คน เป็นหญิง 42,775 คน²²

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²¹สำนักงานเขตหนองแขม, ข้อมูลสรุปการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ 2 มิถุนายน 2539 (เอกสารทางราชการ) 2539.หน้า 1-7.

²²เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ผลการเลือกตั้งที่ผ่านมาในเขตเลือกตั้งที่ 11

การเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ในปี 2526 เขตบางกอกน้อยและเขต ดลิ่งชันยังถูกรวมอยู่ในเขตเป็นเขตเลือกตั้งที่ 11 ต่อมาในปี พ.ศ.2529 เขตเลือกตั้งที่ 11 นั้น ประกอบด้วย เขตบางกอกน้อย เขตดลิ่งชัน แต่เมื่อปี 2538 นี้เขตการเลือกตั้งที่ 11 ประกอบไป ด้วยเขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขม เขตเลือกตั้งที่ 11 ยังคงเป็นของ พรรคประชากรไทย โดย พล.ร.อ.สนธิ บุญยชะชัย นายอุตสาห์ สระมาลา และนายพิศาล ไชย ชาญ ส่วนที่มพรรคประชาธิปัตย์ตามมาเป็นอันดับสองแต่ก็มีคะแนนแพ้อยู่ประมาณ 1.2 หมื่น คะแนน

สภาพการอยู่อาศัยยังมีลักษณะเป็นบ้านสวนเป็นเขตคูลดอง โดยเฉพาะเขตดลิ่งชัน ส่วนเขตบางกอกน้อยมีความเจริญเติบโตของเมืองและการขยายเป็นที่อยู่อาศัยสูงกว่าอย่างมาก เขตนี้เป็นเขตที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา และมีถนนเจริญสุขนิทวงศ์เป็นเส้นทางหลักทางด้าน ตะวันตกมีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 1.2 หมื่นคนต่อตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะ แถบแขวงบ้านช่างหล่อ และแขวงบางพลัด เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลศิริราช และสถานีรถไฟบาง กอกน้อยส่วนเขตดลิ่งชันมีอัตราความหนาแน่นประมาณ 1 พันคนต่อตารางกิโลเมตร มีประชา กรอาศัยอยู่หนาแน่นที่แขวงดลิ่งชัน และแขวงฉิมพลีประมาณ 2 และ 1.6 หมื่นคนตามลำดับ เนื้อ ที่ของเขตนี้มีถึง 79 ตารางกิโลเมตร แต่ในอนาคตอันใกล้โฉมหน้าของเขตดลิ่งชันน่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องจากตัดถนนสายปิ่นเกล้า-พุทธมณฑล และสามารถยกระดับทาง การติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ด้านตอนบนของตะวันตกได้เป็นอย่างมาก ปัจจุบันเขตบางกอกน้อย มีจำนวนประชากร 2.91 แสนคน เขตดลิ่งชันมีประมาณ 8.5 หมื่นคน โดยเขตแรกมีจำนวนผู้มี สิทธิ 1.85 แสนคน เขตหลังมี 5.2 หมื่นคน การเลือกตั้งปี 2529 เขตนี้มีผู้สมัครทั้งสิ้น 39 คน จาก 13 พรรคการเมือง และมีการแข่งขันกันเพียงสองพรรคหลักคือ พรรคประชากรไทยและ พรรคประชาธิปัตย์ แต่พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าพรรคประชากรไทยอย่างมากใน เขตเลือกตั้งนี้ เนื่องจากไม่สามารถเจาะฐานเสียงของพรรคประชากรไทยในเขตบางกอกน้อยได้ ผู้สมัครพรรคประชากรไทยได้แก่ พล.ร.ต.กฤษ กมลนาวัน ลงสมัครแทน พล.ร.อ.สนธิ บุญย ชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากเขตนี้ นายสุวัฒน์ ینگสานนท์ ผู้สมัครหน้าใหม่และนาย อุส่าห์ สระมาลา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตนี้ ส่วนผู้สมัครที่มพรรคประชาธิปัตย์มี พล.ต.ต. สนอง วีระศาสน์ สอบตกมาแล้วสองสมัยปี 2522 เขต 8 และ 2528 เขต 11 สำหรับ พล.ท.อำพน ศุภสมุทร เคยสอบตกมาแล้วเมื่อสมัยปี 2526 จากเขตที่ 12 ซึ่งเป็นผู้สมัครสังกัด พรรคประชากรไทยเพียงคนเดียวที่ไม่ได้รับเลือกจากพื้นที่ฝั่งธนบุรี คนสุดท้ายคือ นายจรรุตม์ จารุประการ เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้ว่าฯ กทม. ที่มาจากการเลือกตั้งเมื่อปี 2518 และได้รับ เลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชากรไทย ปี 2526จากเขตที่ 3 แต่ต้องลา ออกจากสมาชิกภาพ เมื่อปี 2528 ด้วยเหตุผลที่ว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2531 มี

ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 3 คน คือ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง พรรค มวลชน นายวัชร ประภาพัฒน์ นายวิลาศ จันทร์พิทักษ์ พรรคพลังธรรมแสดงให้เห็นถึงการเลือกตั้งเขตนี้ประชาชนลงคะแนนเสียงที่แตกกันอย่างมาก ต่อมาการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 การเลือกตั้งเขตนี้ตกอยู่กับพรรคพลังธรรม ทั้ง 3 คน คือ นายวิลาศ จันทร์พิทักษ์ นายสุธา ชันแสง นายแสวง ฤกษ์จรัส²³ ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 การเลือกตั้งใน เขตนี้ได้กลับไปเป็นของพรรคมวลชน 1 คน คือ นายเฉลิม อยู่บำรุง เจ้าของพื้นที่เดิม และ พรรคพลังธรรม 2 คน คือ สมาชิกสภาผู้แทนเก่า คือ นายวิลาศ จันทร์พิทักษ์ และนายแสวง ฤกษ์จรัส แต่การเลือกตั้ง ครั้งล่าสุด 2 กรกฎาคม 2538 พรรคมวลชนได้รับเลือกตั้งเข้ามา 2 คน คือ ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง พลตำรวจตรีสินสมุทร มุกดาหาร และนายโกวิทย์ พิจารณา (ดูรายละเอียดตารางที่ 3) เขตการเลือกตั้งนี้มีลักษณะที่แปลกกว่าเขตการเลือกตั้ง อื่นๆ คือ คะแนนเสียงที่ประชาชนลงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีลักษณะที่กระจายไม่ลงให้กับผู้ สมัครพรรคใดพรรคหนึ่ง เหมือนกับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่น ๆ

ตารางที่ 3.3 ผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

เขตเลือกตั้ง ที่	ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	สังกัดพรรค	เครื่องหมาย ประจำตัว	ได้คะแนน
11	1	ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง	มวลชน	4	89,351
	2	พลตำรวจตรี สินสมุทร มุกดาหาร	มวลชน	5	62,786
	3	นายโกวิทย์ พิจารณา	ประชาธิปไตย	10	56,801
	4	พลตำรวจตรี ดาวรงค์ สรรพศิริ	มวลชน	6	52,568
	5	นายแสวง ฤกษ์จรัส	พลังธรรม	7	51,132
	6	นายสุธา ชันแสง	พลังธรรม	8	48,738
	7	นายสิทธิพร ขำอาจ	ประชาธิปไตย	11	48,515
	8	นาวาตรี จตุพร โปร่งปรีชา	ประชาธิปไตย	12	40,466
	9	นายเพทาย ออประเสริฐ	พลังธรรม	9	39,581
	10	นายสมนึก บำรุง	นำไทย	1	6,544
	11	นายยงยุทธ อาฮูยา	นำไทย	2	5,281

²³"โฉมหน้า 360 ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศ," ไทยรัฐ (24 มีนาคม 2535) : หน้า 1,24.

ตารางที่ 3.3 ผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (ต่อ)

เขตเลือกตั้ง ที่	ลำดับที่	ชื่อผู้สมัคร	สังกัดพรรค	เครื่องหมาย ประจำตัว	ได้คะแนน
	12	นายสมศักดิ์ จันทนฤกษ์	นำไทย	3	4,873
	13	นายชนาธิป ชัยวิเศษ	ดำรงไทย	13	562
	14	นายภัทราวุฒิ ไกรนรา	ดำรงไทย	14	314
	15	นางสาวจินตนา ยศธา	ดำรงไทย	15	257

ที่มา : กองการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร, ประกาศกรุงเทพมหานครเรื่องผลการเลือกตั้ง
(เอกสารทางราชการ) หน้า 10-11.

สรุป

สภาพทางภูมิศาสตร์ของเขตเลือกตั้งทั้ง 3 เขต มีความแตกต่างกัน เขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่รอบในกรุงเทพมหานคร เป็นย่านธุรกิจ ที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษาสำคัญเสียเป็นส่วนใหญ่ บางชุมชนเป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่เป็นเวลายาวนาน ประกอบอาชีพการค้าขาย มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูงเป็นผู้ที่ได้รับข่าวสารและเทคโนโลยีมากกว่าประชาชนที่อยู่รอบนอกกรุงเทพมหานคร ลักษณะพื้นฐานทางสังคมชุมชน ชาวจีนที่ส่งผลต่อแบบแผนการเลือกตั้ง คือ ความสมัครสมานสามัคคี ส่งผลต่อการเลือกตั้งทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะได้คะแนนเสียงระบบพรรคมากกว่าการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นรายบุคคล²⁴

ส่วนสภาพทางภูมิศาสตร์ของเขตเลือกตั้งที่ 10 และเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร สภาพภูมิศาสตร์เป็นราบลุ่ม มีคลองประกอบไปด้วยหมู่บ้านจัดสรร และทำนา ทำสวน และสถานที่ราชการ วัด โรงเรียน และเป็นสวนเศรษฐกิจเดิมขึ้นอยู่กับเกษตรกรรม ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นที่ตั้งของโรงงานมากขึ้น เดิมเขตเลือกตั้งที่ 10 และเขตเลือกตั้ง 11 เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ไทย เมื่อการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522, พ.ศ.2526, พ.ศ.2529 ต่อมาปี พ.ศ.2531 มีพรรคพลังธรรมเข้ามาแทรกในเขตการเลือกตั้งที่ 10

²⁴จากการศึกษาของ รัชกรณ นภาพรพิพัฒน์, แบบแผนการลงคะแนนเสียงของจีนเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 68-81.

สำหรับเขตการเลือกตั้งที่ 11 มีพรรคมวลชนร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง ครองมาตลอดจะเสียที่นั่งให้พรรคพลังธรรมบ้างบางครั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 แต่ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง สามารถกลับเข้ามาครองที่นั่งได้อีกในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 เขตการเลือกตั้งที่ 11 มีลักษณะคะแนนเสียงที่กระจายทำให้พรรคใดพรรคหนึ่งไม่สามารถครอบครองที่นั่งได้หมดทั้งเขตเลือกตั้ง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย